

ΠΑΝΔΩΡΑ.

4 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1869.

ΤΟΜΟΣ ΙΘ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 451.

Τ' ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ.

(Συνέχ. ὅρα φυλλ. 444.)

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ 1854.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ Α΄.

ΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Η ΠΡΟΔΟΣΙΑ.

Ἡ νυχτιὰ τοῦ Λαζάρου διαβαίνει
Καὶ τοῦ Χάρου τὰ κόκκαλα λυώνται,
Ἀπ' τὰ βῆθη τοῦ ἄδου πετιώνται,
Ζωντανεύουν, φιλιώντ' οἱ νεκροί.

Τὰ μαλλιά του σταῖς βῆχαις ἀπλόνει
Ὁ στερνός του χειμῶνος χιονιῆς,
Καὶ τὰ σπλάγγνα της μέσα παγώνει
Τῆς φτωχῆς τοῦ Σουλίου κλερτουριῆς.

Θὰ νὰ ἰδῆς ἂν ποτέ σου περάσῃς
Δυὸ βουνὰ κάπου καὶ φυτρωμένα
Μὲ καλύβαις παλαιαῖς στολισμένα,
Μὲ βαθειὰ καὶ φριχτὴ βεματιῆ.

Τσεκουράδες γροικῶ νὰ τὸν κράζῃ
Κεῖδ' τὸν δύσθετο τόπο καθεῖς,
Στ' ἀνηφόρι σὲ σθεῖ, σὲ κουράζει,
Στὸ βόδισμα μόλις πατεῖς.

Ὁ Λιγκᾶς (γέρω κλέφτης) κοιμᾶται
Σὲ κλαδιά σὰν κρεββάτι πλεμένα,
Κι' ἄλλα δυὸ παλληκάρια γερμένα
Στὸ πλευρό του κοιμοῦνται βαθειά.

Ἐνας τρίτος στὸ χῶμα παρέκει
Τόρα μόλις τὰ μάτια του κλεῖ,
Στὴν ἀγκάλη κρατεῖ τὸ τουφεκί
Σὰν νὰ 'κράτει παρθένᾳ σεμνή.

Ὅλη νύχτα βροστοῦσ' ἀναμμένη
Τὴ φωτιὰ τὸ πτωχὸ παλληκάρι,
Καθὼς νύκτης περνᾷ στὸ ποδάρι
Σὲ φουρτοῦνα μεγάλου γίγλοῦ.

Τί 'μελέτα στὸ μαῦρο σκοτάδι;
Σὰν ποῦ νὰ 'τρεχε ὁ δόλιος του νοῦς;
Ἐγλουστροῦσε στὸν ἄχρον ἄδη,
Ἢ κυλιώτουν σὲ στρωμ' ἀπ' ἀνθρώς;

Νά! σωπάτε! στὸν ὕπνο του μέσα
Κάτ' ὁ ἔρμος κρυφὰ μουρμουρίζει...
Νεκρολίθᾶνο τάφου μυρίζει...
Ποῖς τὸν κράζει; .. πετιέται, μιλεῖ!

—Τί θέλεις, Χαρουγούλα μου;
Μην ἦλθε ἡ στερνὴ κρίσις
Καὶ ὁ Θεὸς σ' ἀπέστειλε
Νά' λθῆς νὰ μὲ ξυπνήσῃς,
Μήπως στὴ νεκρανάστασι
Καὶ δὲν παρευρεθῶ;

Ἐδῶ εἴμ' ἐγώ! δὲν ἔφυγα,
Τὸν κόσμον περιτρέχω,
Ἀφ' ὅτου, φῶς μου, ἀπέθανες
Ἀνάπαψι δὲν ἔχω,
Ὁ χωρισμὸς σου μ' ἄσπρισε
Τὰ δλόμαυρα μαλλιᾶ.

Ἐγέρασα κι' ἀγρήγωρα,
Ψυχὴ μου, πρόσμενέ με,
Τὸ δέρμα καὶ τὰ κόκκαλα
Μ' ἀπέμειναν, ἰδὲ με!
Πκραδαρμένο κι' ἄλυτο
Κουφάρι ἀκόμη ζῶ.

Κ' ἐδῶ μέσ' στ' ἀγριολάγκαδα,
Μέσ' στοῦ Σουλιῦ τὴ λάκκα
Τὸ κρῖμά σου μ' ἐτράβιξε
Γιὰ νὰ βρῶ τάφου πλάκα,
Γιὰ νὰ μὲ φάγουν ὄρνεα,
Φαρμακερὰ ἐρπετά.==

Στῆς φτωχῆς Χαρουγούλας τὸ μνημα
Τρεῖς φορὰς ἔχ' ὁ χρόνος πατήσει
Καὶ κανεὶς δὲν εὐρέθη νὰ χύσῃ
Ἐνα δάκρυ στὴν ἔρημη τῆς γῆ.

Ἄλλ' ὁ Ξένος τὸν πρῶτο ἔρωτά του
ἔχει πάντα στὰ μάτια ὀμπροστά
Καὶ μοναχὸς τὴ δόλιχ καρδιά του
Στὸ σταυρὸ, στὰ μαρτούρια βαστά.

Στῆς ζωῆς τὸ ποτάμι ῥιμμένους
Ὅπου θέλει τὸ ῥέμα τὸν πάει,
Κάνει νά' ἔγῃ καὶ πάλι βουτάει
Ἄμα ὁ νοῦς του τὴν φίλη του ἰδῆ.

Τρέχει δάση, βουνὰ καὶ λαγκαδιὰ
Κι' ἀπαθῆς τὸν ξανοίγει ἕνας Θῆς
Ποῦ ὄρανήν τὴν ἀγκάλη του κι' ἄδεια
Κλεῖ κι' ἀνοίγει σὰν νῆτον τρελλός.

Αἴφνης ἦλθε κι' ὁ κρύος χειμῶνας
Ποῦ χε ὁ ῥῶσος τὸν πόλεμ' ἀρχίσει
Καὶ σὰν Νεῖλος μὲ δλόκληρη Δύσι
Εἶχε πνίξει τοῦ Τούρκου τὴ γῆ.

Ἐκεῖ πέρα πολύβολα σποῦνε
Καὶ χιλιάδαις ἀνθρώπους ξεσχοῦν
Κι' ἄλλοι τόσοι κουφάρια πατοῦνε
Καὶ χτυπῶντας κι' αὐτοὶ ξεψυχοῦν.

Κ' ἐδῶ κάτω στὴν Ἠπειρο μέσα
Καριοφύλι συχνὰ κουφοπέφτει,
Καὶ ψυχαις λίγαις λίγαις μᾶς κλέφτει
Τὸ σπαθί, τοῦ πολέμου, ἡ φωτιά.

Ὅταν τ' ἄκουσε ὁ Ξένος κινεῖ
Διψασμένος τουφέκι νὰ ἰδῆ,
Διψασμένος νὰ τρέξῃ, νὰ πάῃ
Ὅπου ὁ Χάρος τὸ θρόνο του στή.

Ἄλλ' ἐκεῖ στοῦ Σουλιῦ τὰ λημέρια
Νὰ χαθῆ μοναχός του πηαῖνη,
Κά ποιος φίλος στὸν κόσμον τοῦ μένει...
Ναί, κι' ὁ Τάσος τοῦ πηαῖνει κοντά.

Εἶναι ὁ Τάσος ξανθὸ παλληκάρι
Γεννημένος σ' ἐτούτη τὴ γῆ,
Εἶναι ξένου πλατάνου κλωνάρι,
Μὲ δική μας καρδιά καὶ ψυχῆ.

Ὁ Πατρίς μου, μακρόθεν οἱ ξένοι
Σὲ μισοῦν, σὲ φθοιοῦν, σὲ χλευάζουν,
Μὰ ὅταν ἔλθουν σὲ βλέπουν κι' ἀλλάζουν
Μὰ ὅταν ἔλθουν κι' αὐτοὶ σὲ ἀγαποῦν.

Εἶς' ὠραία, σεμνὴ, λυπημένη
Σὰν μὲ κόρη ποῦ πρῶτο ἀγαπᾷ,
Σταυρωμένη καὶ σκλάβια σου μένει
Ἡ πρωτόπλαστη ἀγνή σου ὀμορφιά.

Κεῖν' τὴ νύχτα στὸ ξάγναντ' ὁ Τάσος
Ἄγρυπνοῦσε στὰ βράχια κρυμμένος,
Καὶ ὁ Ξένος στὴν τύχη ἀφημένος
Ἀψηφοῦσε τὴν δόλια ζωῆ.

Μοναχόν του τὸν εἶδες γυρμένον
Νὰ κοιμᾶται σ' ἐκεῖ τὰ βουνὰ
Καὶ μὲ μὴς νὰ ξυπνᾷ ξαφνισμένον
Ὡσὰν νά' χ' ἕνα φάσμα κοντά.

Ἄλλ' ἐκεῖ ὀπου μόνος μιλοῦσε
Τῆς ψυχῆς ποῦ ἡ ψυχὴ του εἶχε χάσει
Τὸ τουφέκι τριγύρου εἶχε πιάσει,
Εἶχε ἀστράψει τριγύρου τὸ πᾶν.

Στῆς αὐγῆς τὸ κρινόπλεκτο στρώμα
Τ' ἀστεράκια πλαγιάζουν καὶ σθοῦν
Καὶ τὰ ἔθνη νὰ βγαίνῃ ἀπ' τὸ χῶμα
Τὸ κορμὶ τοῦ Λαζάρου θωροῦν.

Κ' ἐντοσοῦτω στὸν ἄδη χιλιάδαις
Σπρώχουν ἀκλαφτους ἄλλοι νὰ πᾶνε,
Πολεμιῶνται, χτυπιῶνται, χτυπᾶνε
Καὶ ματόνουν τὸ Πάσχ τὴ γῆ.

Ξυπνοῦν ὄλοι πετιῶνται νὰ δοῦνε
Πόθεν ἦλθε τ' ἀπίστου ἡ φωτιά,
Μὲ τὴ λύσσα στὰ μάτια κυτοῦνε
Μὲ τὰ ξίφη στὰ χέρια γυμνά.

==Ἀπ' τὸ ξάγναντο πέφτουν οἱ λύκοι!==
Ὁ Λιακὰς μανιωμένος φωνάζει,
==Ἡ Πατρίς παλληκάρια μᾶς κράζει,
Στὸ ταμπούρι του ἄς τρέξῃ καθεὶς!

Τρέξ' εὐθὺς τὸ στενὸ μονοπάτι
Πέτα, Φλώρο, νὰ πιάσῃς ἐσὸ
Μὴ τ' ἀρπάξῃ τ' ἀπίστου τὸ μάτι
Καὶ μᾶς κόψῃ τὸ διάβ' ἀπὸ κεῖ==

Ὁ Λιακὰς εἶπε κι' ἀρχισ' ἡ μάχη,
Σὰν πουλὶ τρέχει ὁ Φλώρος καὶ πάει,
Νά! κι' ὁ Ξένος κατόπι ἀκλουθαίει,
Νά! κατόπι τους πᾶνε ἄλλοι τρεῖς.

Πρὶν οἱ Τούρκοι τ' ἀρπάξουν προφθάνουν
Νὰ τὸ πιάσουν κ' εὐθὺς τὸ κρατοῦν,
Γιὰ ταμπούρι χαμόκλαδα βάνουν
Τὰ τουφέκι' ἀσηκόνουν, χτυποῦν.

Τοὺς σκεπάζει καπνοῦρα πολέμου,
Γύρου βόγκουν, σφυρίζουν τὰ βόλια,
Πυριαλλάζουν τουφέκια, πιστόλια
Πρὶν τ' ἀνάψῃ, τὰ σκασ' ἡ φωτιά.

Χίλιοι Τούρκοι τριγύρου ἀλλάζουν...
Τ' εἶναι πέντε σὲ τόσον ἐχθρό;
Τὸν στερνὸν ἀσπασμό τους ἀλλάζουν
Ὀμπροστά στὸ γαλάζιο οὐρανό.

Ἄλλὰ κεῖ ποῦ κ' οἱ πέντε φιλιῶνται
Ἕνας πέφτει στὴ γῆ, σπαρταρίζει,
Νά! κι' ὁ Ξένος μὲ μὴς γονατίζει
Πληγωμένος στὸ πόδι κι' αὐτός.

Ἄμα ὁ Φλώρος τὸν εἶδε, σιμόνει
Καὶ στὰ χέρια τὸν πέρνει ἐλαφρὰ,
Στὰ χορτάρια σιγὰ τὸν ξαπλῶνει
Καὶ σὰν φίλος τοῦ λέγει γοργά.

==Ξένε, φύγε πρὶν φθάσουν οἱ λύκοι,
Μὴ τοῦ κάκου τὰ νιάτα σου χάσῃς,
Στὸ τουφέκι σου ἀκούμπα, νὰ πιάσῃς
Μὴν ἀργῆς τοῦ βουνοῦ τὴν κορφῆ.==

==Νὰ γλυτώσω! μὴ τάχα μ' ἐπῆρες
Γιὰ κανένα παιδάκι δειλό;
Πκρακάλια δὲν κάνω σταῖς Μοίραις,
Δὲν μὲ μέλει ἂν ποθάνω, ἂν χυθῶ.

Σεῖς ποῦ στέκεσθ' ἀκόμη στὸ πόδι
Σεῖς ἀδελφια, σωθήτε, φυγαῖτε,
Τοῦ Λιακὰ μᾶς τ' ἀχνάρι ἀκλουθαῖτε
Πρὶν οἱ Τούρκοι σπαράξουν καὶ σᾶς.==

Φεύγουν ὄλοι καὶ μόνος του μένει
Στὴ φριχτῆ τοῦ πολέμου φωτιᾷ,
Ἄλλὰ τέλος κι' αὐτὸς κατεβαίνει
Τὴ στενὴ τοῦ βουνοῦ ῥεματιά.

Σὲ μικρὸ λαγκαδιὰκι προφθάνει
Ποῦ δροσάτη βρουσοῦλα κυλάει,
Τὸ φρυμμένο του στόμα κινεῖ
Νὰ δροσίση, νὰ λάβῃ πνοή.

Ἄλλὰ πρῶτα στὴ γῆ γονατίζει
Καὶ τὰ χέρια σηκώνει ψυλά,
Τὴ στερνὴ του παράκλησ' ἀρχίζει
Δακρυσμένος νὰ πῆ σιγαλά.

Τέλος σκύφτει τὰ χεῖλη νὰ βρέξῃ,
Μὰ ἡ καρδιά του μὲ μὴς σταματᾶνει,
Τὸ κατόμαυρο μάτι του σβένει,
Γέρνει, πέφτει σὰν νά' τον νεκρός.

ἈΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ο ΤΑΣΣΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΞΑΓΝΑΝΤΟ.

Στοῦ βουνοῦ τὴν κορφὴ καθισμένοι
Τρεῖς Σουλιῶταις μὲ ρούχα λαϊρὰ
Ξαγναντεύουν τοῦ Τούρκου τ' ἀσκέρι
Καὶ μιλοῦνε κ' οἱ τρεῖς των κρυφᾶ.

Ξαπλωμένος ὁ Τάσος κοιμᾶται
Σὲ κλαδάκι ξηρὰ παρακεῖ
Κ' εἶν' στὸν ὕπνον του μέσα γνιασμένος
Γιὰ τοῦ Ξένου τὴ δόλια ζωῆ.

Ἄλλ' ἐκεῖ ποῦ ὄνειριάζεται ὁ Τάσος
Πῶς δὴ τὸν Τούρκοι τὸν Ξένο κρατοῦν,
Οἱ τρεῖς ἄλλοι κρυφὰ τὸν πουλοῦνε
Καὶ τὸν ὄρκο προδίδουν, πατοῦν.

Λέγει ὁ ἕνας—Βρὲ, Χριστο, τὰ γρόσια
Ποῦ μᾶς δίνει ὁ Πασᾶς εἶν' πολλὰ,
Ἀπὸ χίλια θὰ πάρῃ ὁ καθένας
Καὶ θὰ ζήσῃ στὸν κόσμον καλά.==

==Βρὲ Γιολδάση!== πετιέται κι' ὁ Χριστός
==Ἕνα Σοῦλι γιὰ σὲ τί θὰ πῆ
Ἄν τὴν πίστι πουλᾷς γιὰ παράδες,
Ἄν πουλέσαι γιὰ λίγο ψωμί;==

==Βρὲ βλαμάκι!== πετιέται κι' ὁ τρίτος
Εἶν' ἀλήθεια κακ' ἡ μπαμπεσλά
Μὰ κακὰ δὲν εἶν' ὅσα μᾶς κάνει
Κ' ἡ σκληρὰ τοῦ Μωρὰ κλεφτουριά;
Ἦλθαν τάχατες ὄλοι ὀπλισμένοι
Γιὰ νὰ δώσουν βοήθεια σ' ἐμᾶς
Κι' ἀντὶ τούτου μᾶς τρώγουν, μᾶς γδαινουν
Ὡσὰν νὰ τον ἀσκέρι Τουρκιάς.==

==Βρὲ τί λές;== λέγει ὁ Χριστός == νὰ χάσῃ
Ὁ κασιδῆς μὴν ἔχῃ μαλλιᾶ;
Τί νὰ κλέψουν; τί τάχα νὰ πάρουν;
Δὴ χουλιάρικ καὶ μὴ πυροστιά;

Τούτοι ἀφῆκν τὰ ζεύκιά τους ὅλα
Κ' ἦλθν δὴ μετ' ἐμᾶς νὰ χαθοῦν,
Ἦλθν δὴ μετ' ἐμᾶς νὰ λαιριάσουν,
Νὰ πεινάσουν ἡμ' ἐμᾶς νὰ σφαγαῖν. =

=Βρὲ Καρδάση, ἀποκρίνεται ὁ ἄλλος

=Τὸ συμφῆρο σου ἂν δὲν κυνηγᾷς
Μὲ χορτάρια θὰ ζῆς κκομοίρη,
Καὶ νερὸ καθαρὸ θὰ ρουφᾷς.

Τί πατρίδα! τί θέλεις πατρίδα
Ὅταν ἔχῃς στομάχι ἀδειανό;
Νὰ ποθᾶνω χορτάτος μ' ἀρέσει
Κι' ἄς 'πεθᾶνω στὸν ξένο ζυγό.

Χίλια γρόσια . . . βρὲ λίγα δὲν εἶναι
Καὶ στὸ χέρι μιὰ χάρι γραφτὴ . . .
Ἔ! τ' ἀδρέφια! σὺν τί καρτερεῖται
Νὰ μᾶς πῆσῃ τὸ μάνα βροχή; =

=Ἄλλ' αὐτὸς ποῦ κοιμᾶται ἐκεῖ πέρα; =

=Τί μᾶς μέλει γιὰ μιὰ φραγκουλλά!
Τὰ ποδάκια στὸν ὤμο του ἄς πάρῃ
Σὺν ζυπνύσῃ . . . βρὲ, πᾶμε παιδιὰ! =

Συμφορὰ! τί σημαίνει μιὰ γνώμη
Ὅταν δέκα νὰ γίνῃ ζατοῦν;
Θὰ νὰ γίνῃ κι' ἄς γίν' ὅ,τι γίνῃ,
Ἄρα μᾶρα κι' ἂν πᾶν νὰ χαθοῦν!

—Θέλεις νὰ σε βαρῶς;—δὲν τὸ θέλω.
Μὰ τὰ γίδια σὲ κάνουν βαρῶς,
Γιατ' οἱ ἄνθρωποι στὸν κόσμον εἰν' ὀλίγοι,
Καὶ τὰ γίδια κοπάδια πολλά.

Χωρὶς ἄλλο νὰ ποῦν βοσκοῦνε,
Δὲν τοὺς εἶδε στὸ δρόμον κανεῖς . . .
Ὅχι μόνος ὁ Πλάστης τοὺς εἶδε
Ἄν θυμᾶται τὴ λάσπη τῆς γῆς.

Στοῦ Πασᾶ κατεβαίνουν τ' ἀσκέρι
Τὸν Πασᾶ ποῦ κοιμᾶται ζυπνοῦν,
Γονατίζουν κ' οἱ τρεῖς ὀμπροστά του
Καὶ πουλλῶνται, τὸν ὄρκον πατοῦν.

Μὲ τὴν πούλλα στὸ μαῦρο σκοτάδι
Πεντακόσ' ἀρθανίταις κρυφᾶ
Ἐκινοῦν καὶ τὴν βᾶχην ἀναβάνουν
Ὅπου ὁ Τάσσης κοιμᾶται βελιά.

Μέσ' στὰ βράχια σὺν λίγῳ κοπάδι
Ποῦ γυροῦει τὴν νύχτα βοσκὴ
Ἐφαινόταν καὶ μόλις γρικιόνταν
Νὰ πατοῦν τὰ τσαρούχια στὴ γῆ.

Φθάνουν 'κεῖ ὅπου ὁ Τάσσης κοιμᾶται
Ὅταν ἔβγαίνε τ' ἄστρο τὸ αὐγῆς.
=Μὴ σαλέψῃς, γλαούρη = τοῦ λέγουν
=Παραδόσου! μιὰ λέξι μὴ πῆς! =

Δεκαπέντε τὸν ἔχουν στὴ μέση
Σὺν οἱ λύκοι τὸ μαῦρο σφαχτὸ,
Τί νὰ πῆ, τί νὰ κάμῃ ὁ καυμένος
Πουλημένος στὸν ἄπιστο ἐχθρό;

Τότ' ἀρχίζουν μὲ μιᾶς τὰ τουφέκια
Ἀπὸ δὴ κι' ἀπὸ κει νὰ βροντοῦν
Καὶ τοῦ γέρου Διὰ τὰ ξιφτέρια
Ἐφρισμένα κι' αὐτὰ νὰ ζυπνοῦν.

Πέντε βάνουν τὸν Τάσσο στὴ μέση
Καὶ τὸν πᾶνε στὰ κάτου συρτὰ,
Μὲ χτυπιᾶς, μὲ βλασφήμιας τὸν πᾶνε,
Σὺν ληστὴ τὸν τραβοῦν τὰ σκυλιά.

Τὰ ξανθὰ του μαλλιά ξανασποῦνε,
Τοῦ λιανίζουν τὸ δόλιο κορμί,
Ἄλλ' αὐτὸς στὰ φρικτὰ βάσανά του
Δὲν ἀκούστη νὰ βγάλῃ φωνή.

Μοναχὰ ὅταν τοῦ ἴθε στὸ νοῦ του
Πῶς τὸν ξένο δὲν ἔχει σιμὰ
Δακρυσμένος βαρῶς 'ναστενάζει
Καὶ στὰ πίσω νὰ ἰδῇ σταματᾶ.

Ἄλλ'—ἐμπρός!— τοῦ φωνάζουν οἱ λύκοι
Καὶ στοὺς ὤμους σπαθιαῖς τοῦ χτυποῦν,
Καὶ σ' ἐνὸς ποταμοῦ ποῦ 'ν' ἐμπρός του
Στὰ θολὰ τὰ νερά τὸν βουτοῦν.

Ἀλλαλάζουν οἱ Τοῦρκοι κατόπι
Κ' ἕνας τρέχει πηδᾶ στὰ νερά
Δὲν τοὺς μέλει ἂν πνιγῇ, βλασφημοῦνε
Ποῦ τοὺς φεύγει ἀπ' τὰ νύχι' ἀφθινά.

Στὰ νερά ποῦ 'χε ὁ Τοῦρκος πηδήσει
Νὰ τὸ νιώσῃ πολλὴ δὲν ἀργεῖ,
Πῶς ἂν τρέξῃ κατόπι τοῦ Τάσσου
Πρὶν τὸν φτάσῃ κι' αὐτὸς θὰ πνιγῇ.

Πλάγια, πλάγια τὴν ἄκρη σιμόνει,
Χέρια πόδια κουνεῖ σὺν κουπιᾶ,
Ἀγκαλιάζει σφιχτὰ κι' ἀναιθαίνει
Ἐναν κλῶνον ποῦ βρίσκει ὀμπροστά.

Κι' ἀπὸ κει ξεσυρτᾶ τρομασμένα
Λίγο λίγο τὴν ὄχθη πατεῖ . . .
Εἶδ' ὁ Τοῦρκος τὸ Χάρ' ὀμπροστά του
Καὶ τὸν τρόμαξ' ἢ ἄλλη ζωὴ!

Πόσοι, ὦ! πόσοι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀνδρείους
Ποῦ τ' ἀδύνατο πλάσμα χτυποῦν
Ὅταν ἔλθ' ἢ στιγμὴ νὰ τὸ δείξουν
Σὺν γυναῖκες κρυμμένοι θρηνοῦν.

Κ' ἐντοσούτῳ πρὶν λίγαις ἡμέραις
Ὅταν ἦτον τὰ πάντα σιγὴ
Ἐφαινόταν σκυλιά λυσσασμένα
Ἐκουνίδταν σὺν νὰ 'τον Θεοί.

Κ' ἦλθν τὰ σύγγεφα καὶ τ' ἀγγελούδια,
Καὶ 'κεῖ ποῦ κάθησαν ἔβγῃκαν λουλούδια
Σὺν νὰ 'τον εὐμορφή πρωτομαῖᾶ.

Κλαπακλάπ, κλαπακλάπ ἀγρικέται,
Ἄλογάκι σιμόνει γοργό,
Ἀπὸ νιὸ καθβελάρη ὀδηγέται,
Κλαπακλάπ, κλαπακλάπ, κλαπακλά.

Ἡ ξανθοῦλα ψυχὴ ἄμα τὸ 'δε
Τρέχει εὐθὺς καὶ πετιέτ' ὀμπροστάτου
Κι' αὐτὸ στέκει, τεντόνει τ' αὐτιά του,
Ὅλο τρέμει, φουᾶ, χλημιτρεῖ.

Δὲν σᾶς λέγω παιδιὰ, παραμῦθι
Δένμου τό 'π' ἢ γρηά μου ἢ βαβᾶ,
Ὁ Μωσῆς ποῦ πιστεύω σᾶς πείθει
Τό 'χε γράψῃ μέσ' στ' ἄγρια χαρτιά.

Ἢ τίς εἶδε μὴ τ' ἄλογα ζῶα
Ἀπὸ μᾶς εἶναι πλὴθ' φωτισμένα,
Μὴ προσμένουν κι' αὐτὰ τὰ καυμένα
Τὸν στερνὸν ἐρχομὸ τοῦ Χριστοῦ;

Μὴ προσμένουν τὴν ὕστερη κρίσι
Γιὰ νὰ λάβουν ἀνθρώπου μορφή
Κ' ἢ γενεῖα τῶν ἀνθρώπων ν' ἀφήσῃ
Τὸ κομψὸ καὶ λαμπρὸ της κορμὴ;

Τί! γελᾶτε; ὦ! πόσοι ἀπὸ 'κείνους
Ποῦ τὰς τύχας τοῦ κόσμου κρατοῦνε
Ἦθελ' ἦτο καλὸ νὰ πλασθοῦνε
Ἐρπετὰ κ' αἰμοδόρα θηρία!

Τὸ κελὸ παλληκάρι ἀργηναῖ
Χαϊδευτὰ στ' ἄλογό του νὰ πῆ.
=Τρέχ' Ἀράπη κ' εἰς καρτεραῖ
Ἡ καυμένη μανούλα μου . . . ἂν ζῆ.

Νηστικὴ κρυωμένη περναῖ
Δυὸ νυχταῖς μέσ' τὰ βράχια κρυμμένη,
Ἄλογάκι μου 'σένα προσμένει,
Τρέχα πέτα νὰ πᾶς νὰ τὴν βρῆς! =

Ἄλλ' ἐκεῖνο ποῦ βλέπ' ὀμπροστά του
Τὴν ψυχὴ δὲν σαλεύει ἀπὸ 'κει,
Ἀφρισμένο δαγκώνει τὰ ἡνιά του,
Μὲ τὰ πόδια σκαλίζει τὴ γῆ.

Τὸ χτυπᾶ, τὸ χαϊδεύει καὶ πάλι,
Μὲ τὸ μάτι τὸ λόγικον ἀνιχνεύει
Καὶ στὴ βρῦσι κοντὰ ξαγναντεύει
Σωριασμένο κουφάρι θνητοῦ.

Ἀπεζεύει, τὸν ξένο σιμόνει,
Βλέπει μάτι σθυμένο νεκρὸ,
Στὸ ζῆρό του τὸ στήθος ἀπλόνει
Γιὰ ν' ἀκούσῃ κανένα παλμό.

Κι' ὁ φτωχὸς καὶ ταλιπίωρος κόσμος
Ἄν κανὲν ἀπ' αὐτοὺς ἀπαντᾶ
Ταπεινὰ καὶ σκυφτὰ μουρμουρίζει:
—Νά! λεβέντης! νὰ νιώσῃ μιὰ χαρὰ!—

Τώρα ὁ Τάσσης στὸ βέμ' ἀρνημένος
Ζαλισμένος, σθυμμένος, νεκρὸς
Κύλου, κύλου κατῆφορα πάει
Ὅπως τρέχει ὁ θολὸς ποταμὸς.

Δὲν 'μπορεῖ χέρι ἀνθρώπου νὰ σώσῃ
Ὅ,τι ὁ Θεὸς νὰ βοηθήσῃ ἀρνηθῇ
Καὶ ὅ,τι ἐκεῖνος νὰ σώσῃ θελήσει
Καὶ ἀπ' τοῦ ἄδου τὰ βάθη θὰ 'βγῇ.

Ἄλλ' ὁ Τάσσης θὰ ζῆσῃ, στὴν ἄκρη
Ἐνα βέμα τὸν ῥίχνει μὲ μιὰ,
Μὲ τὰ χέρι' ἀπλωμένα στὴν ἄμμο,
Μὲ μισάνοιχτα μάτια θολά.

Ἢ! σεῖ; ὅσοι στὸν κόσμον θρηνεῖτε
Μὴ ποτέ σας κυτᾶτε τὴ γῆ,
Στὸν καλὸ σας Σωτῆρα στραφῆτε
Ποῦ στὰ νέφη ψηλὰ κατοικεῖ!

ΑΣΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΔΨΥΧΟ.

Μιὰ ψυχὴ σ' ἕνα σύγγεφο μέσα
Γύρου γύρου τὸν ξένο σκεπάζει,
Τὸ σθυμένο του σῶμ' ἀγκαλιάζει
Καὶ θρηνοῦσα τὸ λόγικον θωρεῖ.

Μὲ σγουρὰ καὶ ξανθὰ τὰ μαλλιά της
Μὲ τὸ μάτι γαλάζιον ἀνοιχτὸ
Ἄστραφτ' ὅλη σὺν νὰ 'χε σιμὰ της
Ἐνὸς ἡλίου τὸ φῶς τὸ λαμπρὸ.

Στὸ κατάλευκο σύγγεφο μέσα
Ἀπὸ δὴ κι' ἀπὸ 'κει τριγυρίζει
Κ' ἢ φωνὴ της ποῦ βράχους ραίζει
Μ' ἄλλου κόσμου τὴ γλώσσα θρηνεῖ.

=Κανεῖς δὲν ἔρχεται, δὲν ἀπερναῖ
Οὐδὲ πετούμενο ποῦ κηλαιδάει
Ἐδῶ ποῦ ὁ ξένος μου ψυχοῖργαγεῖ.

Νὰ ζῆσῃ ὁ δύστυχος, θέλω νὰ ζῆσῃ,
Τὴ γῆ τὴν ἄχαρη νὰ μὴν ἀφήσῃ
Ὅσο τ' ἀμάρτημα τὸν ἀκλουθᾶ.

Ἐλάτε σύγγεφα, ἀγγέλοι ἔλατε,
Αὐτὸ τὸ ἔρημον πλάσμα φυλάτε
Ἦς ποῦ φιλάνθρωπος κανεῖς διαβῆ. =

Κουφός κτύπος γρικιέται και πάλι
Σε λιγάκι ο παλμός δευτερόναι,
Στά νερά της βρυσούλας απλώνει
Και του βρέχει τὰ χείλη τ' ἀχνά.

Η σβυμένη πνοή του γυρίζει,
Μετρημέν' οί σφιγμοί του κινούν,
Τὸ θάμπό του τὸ μάτι δακρύζει,
Τὰ νεκρά του τὰ στήθ' ἀναζούν.

Συγκινεῖ τοῦ Σουλιάτου τὰ σπλάγγχνα
Ἡ πληγή και τ' ἀχνὸ πρόσωπό του,
Ἡ χαράζουσα νιότη, τ' ἀγνό του
Μέτωπό του κ' ἰσχνό του κορμί.

Λησιμονῆ μονομιῆς τὴ γρηά του
Και τὸν Ξένο ἀγκαλιάζει ἐλαφρά,
Στ' ἄλογό του τὸν πηκίνει, σιμάτου
Τὸν καθίζει κ' ὀπίσω γυρνᾷ.

Ὡ πυκνά και φιλήσυχα δάση,
Ὡ λειβάδια τερπνά και κοιλάδες
Δροσεραῖς μου βρυσούλας, πεδιάδες
Σπλάγγχ' ἀνθρώπου σ' ἐσᾶς ἀπαντῶ.

Ἄλλ' ἡ χώρα, ὁ τάφος τῶν ζώντων
Χάος εἶν' ἐγγλημάτων και ὀργῆς,
Ἀπονιάς, ζηλοφτόνιας ἀρχόντων,
Φκύλων εἶναι πηγὴ τῆς πηγῆς!

— Τὸ παν κ' ἄλλοι! —

Κι' ἂν τό πανε κ' ἄλλοι,
Κι' ἂν αὐτὸ ποῦ πρεσβεύω πρεσβεύουν,
Ἄν ἀγγέλους νὰ φτιάσουν γυρεύουν,
Δὲν μπορῶ νὰ τοὺς φτιάσω κ' ἐγώ;
Δὲν μπορεῖ τὴν ἀλήθεια ποῦ ν' μία
Ποῦ τὴν εἶπε στὸ ξύλ' ὁ Χριστός
Νὰ τὴν πῆ κ' ἡ ψυχὴ μ' ἡ ἀθλία,
Νὰ πεθάνω κ' ἐγὼ σὺν αὐτός;

Χαμερπεῖς λαοπλάνοι τοῦ κόσμου
Πέτε, γράψτε, δὲν στρέφω στὰ πίσω,
Τὸ κονδύλι ἀπ' τὸ χέρι θ' ἀφήτω
Ὅταν μέσα στὸ μνημα κλεισθῶ.

Ὦ! και τότε στὸν τάφο σιμά μου
Ἄν ριφθῆτε μὲ μῆρα νεκροί
Θ' ἀσκωθοῦν τὰ γυμνά κόκκαλά μου
Νὰ σᾶς ποῦν μὲ κατὰρα στερνῆ!

Ἄμα ἐπέιστη πῶς εἶναι σωσμένος
Και στὸν ἵππο τὸν Ξένο ἀγναντεύει
Ἡ ψυχὴ ψαλμοδῶντας ἀνέστη
Σ' ἕναν κόσμο ποῦ ὀλίγοι θὰ ἰδοῦν.

— Δικάσου εἶναι τὰ θαύματα,
Ἡ εὐσπλαγγχία δ' ἀδικήσου

Στὸ δύστυχο τὸ πλάσμα σου
Μὴ δεῖξῃς τὴν ὀργή σου,
Ἄμαρτωλοὶ και δίκαιοι
Σὲ, Πλάστα, προσκυνοῦν! —

Δάση ἀφίνει και φράχταις περνάει,
Περπατεῖ σιγαλά, σιγαλά
Τ' ἀλογάκι τὸ μαῦρο και πάει
Σὲ σπιτάκι μικρά, φτωχικά.

Σ' ἐνὸς γέρου Παππᾶ τὴν καλύβα
Φθάνει τέλος κ' εὐθὺς σταματένει
Κι' ὁ Παππᾶς στὸ κατώφλι προβαίνει
Γιὰ τὴν κάποιον προσμένει νὰ ἰδῇ.

Ἐχει γένι, πυκνὸ χιωνισμένο,
Ἐχει μάτι γαλάζιο σεμνὸ,
Τὸ φίλό του κορμί κυρτωμένο,
Ζαρωμένο τὸ πρόσωπο ἀχνό.

— Λάμπρο, ποῦ ν' ἡ καυμένη σου μάννα; —
— Τὴν φυλάττ' ἡ σπηλιὰ, τὸ τσουγκάρι. —
— Τ' ἦν αὐτὸ τὸ φτωχὸ παλλικάρη; —
— Ξεψυχοῦσε σὲ βρύσι κοντά.

Ἀπ' τὸ λόγγο βαρὴ πηλωμένο
Σοῦ τὸ φέρνω, βοήθεια ζητεῖ,
Γίνου ἂν θέλῃς σ' αὐτὸ τὸ καῦμένο
Ὁ ἰατρὸς, ὁ προστάτης του ἐσύ. —

— Δόξα νὰ ἔχη, Θεὲ, τ' ὄνομά σου
Ποῦ παιδί σπλαχνικὸ μοῦ χαρίζεις,
Τὰ φρυμμένα μου σπλάγγχνα δροσιζεις,
Τὰ στερνὰ γηρατιά μου ἀναζῆς!

Λάμπρο, νά, στ' ἀχυρένιο μας στρώμα
Ἄς πλαγιάσῃ τὸ δόλλο παιδί!
Δυὸ βοτάνια μοῦ βρίσκονται ἀκόμα,
Δὲν μᾶς λείπει φωτιὰ και ψωμί. —

Στὸ φτωχὸ τους κρεβάτι πλαγιάζου
Τὸν ταλαίπωρο κ' ἔρημον Ξένο
Ποῦ ἔχει ἀκόμα τὸ μάτι σβυμμένο,
Ποῦ ἔχει ἀκόμα θανάτου θεωριά.

Τότε στ' ἄλογ' ὁ Λάμπρος πηδάει,
Βάνει ὀμπρός του λαγκάδια κ' ἐρμιλῆς,
Και τ' αὐτὸ μονοπάτι περνάει
Ὅπου ἐδιάθη πρὶν λίγαις στιγμαῖς.

Πάει νὰ βρῇ τὴν καυμένη του μάννα,
Ἀπ' τὸ Χάρο πετὰ νὰ τὴν σώσῃ,
Τὴ ζωὴ ποῦ χρωστᾷ ν' ἀποδώσῃ,
Νὰ τῆς δώσῃ μὲς ὥρας χαρά.

Εἶν' ὠραῖος! τ' ἀστράφτει τὸ ματι
Ἀπὸ ἐλπίδα και φόβο φριχτὸ,
Ἡ ψυχὴ του προβλέπει σὺν κᾶτι
Τρομερὸ και σκληρὸ ξαφνικό.

Θὰ νὰ ἰδῇ τὴν καλή του μαννούλα;
Κάπου ἄλλου κάποιος ἄλλος μᾶς κράζει,
Ἄς ἰδοῦμε κ' ἐκεῖ ποιὸς στενάζει
Ἄς ἰδοῦμε κ' ἐκεῖ ποιὸς πονεῖ.

ἌΣΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΖΟΥΓΛΕΜΑ ΚΑΙ ΑΜΠΛΑ.

Σ' ἐν' ἀπότομο βράχο χτισμένο
Στέκει κάστρο παληῆς ἐποχῆς
Ἀπὸ σφίραις παντοῦ τρυπημένο
Και μὲ φράχτη μεγάλης αὐλῆς.

Τὰ χορτάρια τριγύρου φυτρῶνουν
Στοῦ παληοῦ κείνου πύργου τὰ τεῖχη,
Ποταμάκι στὰ πόδια του βρύχει,
Γύρου βλέπει λαγκάδια κ' ἐρμιλῆς.

Μὲ τοῦ ἡλλου τὴν πρώτην ἀχτίδα
Τριζ' ἡ θύρα κ' ἀνοίγει βαρεῖα,
Και προβαίνει σεμνὴ κορασιὰ
Μὲ μὴ μάρση τῆς σκιάς κοντά.

Δὲν μποροῦν μὲς' στὰ βράχια νὰ τρέξουν,
Σιγαλά, σιγαλά καταβαίνουν,
Γλυστερὰ μονοπάτια διαβαίνουν
Φοβισμένοι τριγύρου θεωροῦν.

Μὲ τ' ἀστέρια ταις εἶχε ζυπνίσει
Τὸ τουφέκι ποῦ ἀκούστη μακρὰ
Κ' ἐνωμέναις των εἶχαν κινήσει
Γιὰ νὰ πᾶν στὴ σκηνὴ τοῦ Πασᾶ.

Σκεπασμένη μὲ ἀράχνης μανθῆλι
Εἶν' ἡ μὴ σὺν τὸ μῆλο δροσάτη,
Μ' ἀνοικτὸ και κατάμαυρο μάτι,
Μὲ λευκὰ χέρια, στήθη, λαμπρό.

— Ἄμπλα μικρούλα μου στάσου λιγάκι,
Ἀγκάθι μοῦ ἔσχισε τὸ ποδαράκι. —
Λέγει τῆς δούλας τῆς κ' ἐκείνη πιάνει
Τ' ἀγκάθι τ' ἀσπλαγχο και τῆς τὸ βγάνει
Και μὲ κατάλευκο μικρὸ πανί
Τὴ ματωμένη τῆς δίνει πληγή.

— Μὲς' στὰ χαμόκλαδα στάσου, κυρά μου
Κ' ἐγὼ δὲν σκιάζομαι τὴν ἀσχημά μου.
Ζουλέμα, κάθησε, νὰ ἡσυχάσῃς
Και πιστεψέ μου το δὲν θὰ μὲ χάσῃς,
Πηγαίνω μόνη μου στ' ἀφεντικό...
Ζῶσα δὲν φαίνεται ψυχὴ ἀπὸ δῶ. —

— Νὰ μείνω μόνη μου! .. καλὲ τί ψάλλεις;
Σ' ἄλλο καρδιόχτυπο θὲ νὰ μὲ βάλῃς!
Κρύβοντ' οἱ ἄπιστοι μὲς' στὰ κλαδάκια,

Πεῖσω ἀπ' τὰ γράμπανα, μέσα στ' αὐλάκια
Κι' ἂν μὲ ξανοίξουνε εὐθὺς πηδοῦν,
Πὲ παίρνουν σκιάς των και μὲ χτυποῦν.

Ἄς πᾶμε Ἄμπλα μου ἀγάλι, ἀγάλι
Θέλει ὁ πατέρας μου νὰ μὲ δῇ πάλι,
Χωρὶς ἐμένανε στιγμὴ δὲν κάνει,
Χτυπιέται, δέρονεται, τὸ νοῦ του χάνει,
Δὸς μου τὸ χέρι σου σιγά, σιγά
Θὰ βροβλήσομαι στὴ λαγκαδιά. —

Εἶπαν κ' ἐκίνησαν χεροπιχσμένες
Ἡ δυὸ λαγόκαρδαις μικραῖς παρθέναις,
Σὲ κλώνου σάλεμα γύρο κυτοῦνε,
Στέκονται, κρύβονται, καρδιοχτυποῦνε
Και πάλε βγαίνουνε κ' ἡ δυὸ μαζῆ
Σὺν ἀγριάλαφα, σὺν ποντικοῖ.

Τὸ μακρὸ ριζοθῶνι νὰ φθάσουν
Κάνουν ὦρα σιγὰ και πιαστὰ,
Τὴν κρυφὴ τους λαχτάρη νὰ χάσουν
Δὲν ἀργοῦν στὰς σκηνὰς ὀμπροστά.

Ἄλλ' ὁ δρόμος μακρὸς εἶν' ἀκόμα,
Θέλουν ὦραις κεῖ κάτου νὰ πᾶνε,
Τὸ ποτάμι στὸ πλάγι κυτᾶνε
Και φρυμμέναις πηγαίνουν νὰ πλοῦν.

Τρομασμένα πηδοῦν, φτερουγιάζου
Τοῦ νεροῦ τὰ θρεμμένα πουλιά
Κ' ἡ δῶ κῶραις βοήθεια φωνάζου
Σὺν νὰ βλέπουν τουφεκία, σπαθιά.

Ἄλλ' εὐθὺς τὸ χαμόγελο ἀρχίζει
Νὰ ζωρίζῃ τὸν ἄδικο τρόπο
Και χαρούμεναις πιάνουν τὸ δρόμο
Ποῦ χαράζει ὁ θολὸς ποταμός.

Τώρα, Μοῦσα, βοήθεια γυρεύω,
Φέρε ψάλτ' ὕψιπέτη σοφὸ,
Στὰ φτερά τοῦ μυαλοῦ του ν' ἀναίβω
Τῆς ἀγάπης τὸν κόσμο νὰ ἰδῶ.

Ὁχι, στάσου, δὲν θέλω βοήθεια,
Ἵψος τόσο πολὺ δὲν μ' ἀρέσει,
Στὸν κρημνὸ και στὴ λάσπη θὰ πέσῃ
Ὅποιος θέλει ψηλὰ ν' ἀναίβῃ.

Ἐγὼ τοῦτο τὸν κόσμο ἀγαπάω
Γιατὶ τοῦτου τὰ σπλάγγχνα θεωρῶ
Κι' ὅ,τι δῶ μὲ τὴ λῆρ' ἀρχινάω
Νὰ τοῦ πλέκω τραγοῦδι σεμνὸ.

Δὲν μ' ἀρέσει μὲ ψεύτικη ἀγάπη
Ποῦ μὲ λόγια πολλὰ ζῆ και σβένει,
Παιδικὴ θέλω ἀγάπη ἀναμμένη,
Θέλω ἀγάπη καρδιᾶς σταθερῆς.

Ἡ Ζουλέμα στὴν ἄμμο ἀπλωμένο
Κορμί βλέπει ποῦ κείται νεκρὸ,
Βλέπει μάτι ἀνοιχτὸ θολωμένο,
Κάλλος βλέπει ξανθὸ καὶ λευκὸ.

Τρομασμένη κι' ἀκίνητη στέκει
Ἡ μικρὴ μαυροσιμάτα μὲ μιά,
Κι' ἀρχινᾷ μονομιᾶς τὸ πελέκι
Μέσ' στ' ἀγνά της τὰ στήθ' ἢ καρδιά.

Κάνει ἐμπρός νὰ βιάσῃ καὶ πάλε
Κοντοστέκει κι' ὀπίσω γυρίζει

Καὶ τῆς Ἄμπλας σιγὰ μουρμουρίζει
=Ζωντανὸς εἶναι τάχα ἢ νεκρός;=

Σιγαλὰ πηαίν' ἡ Ἄμπλα σιμά του,
Τὸν κυττᾷ καὶ τὸν πλάνει ἐλαφρὰ,
Ματωμένα θωρεῖ τὰ μαλλιά του,
Σκύφτει, ἐγγίζει τοῦ νιού τὴν καρδιά.

Ἀλλ' εὐθὺς ἀποσύρεται, φεύγει
Σὰν νὰ βλέπῃ ἓνα φίδι ὀμπροστά της,
Φοβισμένη πετὰ στὴν κυρά της
Καὶ στ' αὐτὴ σιγαλὰ τῆς μιλεῖ!

=Ζουλέμα, πρόσζε! μὴν πᾶς ἐκεῖ. . .

Δὲν ἐξεψύχησε, ἀκόμα ζῆ! =

=Τόσο καλλίτερα, θὰ πάω κ' ἐγὼ

Λίγο σιμότερα νὰ τὸν ἰδῶ. =

=Καλὲ, κυροῦλά μου, εἶσαι τρελλή;

Κύτταχτον! στέκεται καὶ μᾶς θωρεῖ! =

=Ῥίψε του, Ἄμπλα μου, λίγο νερό. =

=Κι' ἂν ἀσηκόνετο; =

=Ἐγὼ εἶμ' ἐδῶ. =

=Ἡ γενναιότης σου μοῦναι γνωστή!

Κόπιασε μόνη σου ὅσο μ' ἐκεῖ. =

=Ὅχι μονάχη μου, πᾶμε κ' ἡ δῶ,

Πᾶμε, καλότυχη, νὰ τὸν ἰδῶ. =

=Ζουλέμα, ὁ κύρης σου μᾶς καρτερεῖ

Κι' ἂν πολυαργήσουμε τί θὰ μᾶς πῆ; =

=Τοῦ λέω πῶς μ' εὔρηκ' ἓνα ξαφνικὸ,

Πῶς ἀπ' τὸν πόλεμο μούλθε . . . κακὸ. =

Μὰ κεί ποῦ σίμωσαν κι' ἄλλος σιμόνει
Καὶ τὸ δοξάρι του καλὰ τεντόνει
Καὶ μὲς τὰ κίτρα της τὰ δροσερὰ
Σκοπεύει ὁ ἄσπλαχνος καὶ τὴν χτυπᾷ.

Πάλε τὸ τόξο του ξανατεντόνει

Τὸν πληγωμένο μας ξαναπληγώνει

Κ' ὕστερ' ἐπέταξε σὰν τὸ πουλι

Καὶ πάει στὴ μάννα του νὰ τῆς τὸ πῆ.

Τοῦ φτωχοῦ μας τοῦ Τάσου τὰ στήθη
Ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἀνασταίνει,

Λίγο λίγο σαλεύει ἀνασαινει,
Θαμποελέπει, στενάζει βραδεία.

=Σπλαχνικά μου καρᾶσια σταθῆτε,
Ἄν δὲν ἦσθε ψυχαῖς ἄλλης γῆς,
Ἄν καρδιά μέσ' τὰ στήθη κρατῆτε
Σπλαχνισθῆτε, βοηθάτέ με σεῖς.

Χωρὶς φίλο κανένα σιμά μου
Στοῦ πολέμου τὴν τύχη ῤιμμένους
Ἔρμος εἶμαι, φτωχὸς, πληγωμένος,
Τῆ ζωὴ μου προσμένω ἀπὸ σᾶς.

Σώσατέ με! ποῦ ὁ Θεὸς νὰ σᾶς σώση
Ἀπὸ ἀπάτης φαρμάκι πικρὸ,
Χίλια χρόνια χρουσᾶ νὰ σᾶς δώση
Χρουσὸν ἄνδρα, στεφάνι χρουσὸ! =

Χτυποδερν' ἢ καρδιά τῆς Ζουλέμας,
Τὸ λαμπρὸ μέτωπό της ἰδρόνει,
Πλλά δὲν φεύγει, τὸν Τάσσο σιμόνει,
Γονατίζει, σεμνὰ τοῦ μιλεῖ.

Τὸν ῥωτᾷ . . . ἀλλὰ πῶς ἀρχινάει;
Σ' ὅσ' αὐτὸς εἶχε πει τὸν ῥωτᾷ
Στὴν ἀγάπη τὸ μάτι ῥωτάει
Κι' ὄχ' ἢ γλώσσα ποῦ ψεύδη γεννᾷ.

Τὸν ῥωτᾷ γιὰ νὰ στέκη σιμά του,
Τῆ γλυκελὴ γιὰ ν' ἀκούση φωνή του,
Τὸν ῥωτᾷ γιὰ νὰ ἰδῇ τὴ μορφή του,
Τὰ γαλάζια του μάτια νὰ ἰδῇ.

=Πληγωμένε, ἀλήθεια εἶσαι ξένος;
Δὲν γνωρίζεις κανέν' ἀπὸ δῶ;
Μ' ἄλλο πλάσμα . . . μὴν εἶσαι δεμένος;
Ἐνα Θεὸ προσκυνᾷς σὰν ἐγὼ; =

=Σὰν ἐσὲ Θεὸν ἓνα λατρεύω,
Ξένος εἶμαι σ' ἐτοῦτο τὸ χῶμα,
Ἡ καρδιά μου εἶν' ἐλευθερὴ ἀκόμα,
Βοήθησέ με, παρθένα καλή! =

Στοῦ προσώπου της τ' ἄπειρα κάλλη
Δυὸ τραντάφυλλ' ἀνθίζουν μὲ μιά,
Τῆς καρδιάς της ἡσύχασ' ἢ πάλη,
Τὸ γλυκὸ της τὸ μάτι γελᾷ.

Ἦ παρθέναις, μιὰ λέξι, ἓνα βλέμμα
Τὴν ψυχὴ τὴν καρδιά σᾶς σκληθόνει
Κι' ὅταν ἔλθουν οἱ βίσεχτοι χρόνοι
Καταρτίεστε τὴν τύχη κ' ἐμᾶς.

Τί σᾶς φταίμε; στὸν κόσμον ποῦ ζοῦμε
Ἄνουκάτου μᾶς φέρνει ὁ τροχὸς
Κι' ὅ,τι πλὴδ μὲ λαχτάρα ποθοῦμε
Τὸ θερίζει χειμῶνας σκληρὸς.

Δυὸ ψυχὰς θελ' ἢ τύχη νὰ σμιζῆ;
Καὶ στὸν ἄδη θὰ πᾶν ἐνωμέναις

Δὲν τὸ θέλει; παντοῦ χωρισμέναις
Καὶ στὴν κρίσι κ' ἐκεῖ χωριστά!

Ἀλλὰ τάχα ἔχει γνῶσ' ἢ καρδιά μας;
Τάχα ὁ νοῦς κυβερνᾷ τὴν ψυχὴ;
Μοναχοὶ χτιοῦμ' ἐμεῖς τὰ δεινά μας
Πᾶμ' ἐμεῖς στὸν κρημνὸ μοναχοί.

Σκύφτ' ἢ Ἄμπλα στ' αὐτὴ τῆς κυρᾶς της
Καὶ σιγὰ καὶ γοργὰ ψιθυρίζει,
=Πᾶμε, πᾶμε κι' ὁ κύρης ὅ' ἀρχίζῃ
Κοιλοῦζους νὰ στέλνη γιὰ μᾶς! =

=Καλὲ Ἄμπλα, κ' ἢ κόρη ἀπαντάει

=Τώρα ὁ κύρης μου πηαίνει μακρὰ,
Τῶν ἐχθρῶν του τ' ἀχνάρι' ἀκλουθᾷ
Καὶ στ' ἀσκέρι του τρέχει κοντά.

Θέλεις Ἄμπλα; =

=Ἐγὼ! . . . τί νὰ θέλω; =

=Ἄν χαθῆ τέτοιος νὸς δὲν σὲ μέλλει; =

=Τὸ χαμό του πολὺς τάχα τὸν θέλει!
Ἀλλ' ἂν ἐξαφνα ὁ κύρης σου ἐλθῆ; =

=Εἶναι τόπος στοῦ κάστρου τὰ βάρη
Ποῦ τὸν ζεύρω μονάχη μου ἐγὼ,
Στὴν ψυχὴν μου τὸ παίρν' ὅτι πάθει,
Δίδω λόγ' ὅ,τι πάθης ἐγὼ.

Ἄμπλα πᾶμε προτοῦ μᾶς προφθάσουν! =
Κ' ἢ καῦμένη της δούλ' ἀκλουθᾷ,
Σταῖς δυὸ νιαῖς νὰ κ' αὐτὸς π' ἀκουμβάει,
Σιγαλὰ μέσ' σταῖς δυὸ περπατεῖ.

Ἦ! κ' ἐδῶ στὸν πλανήτη ποῦ ζοῦμε
Εἶναι στήθη μὲ σπλάγγνα καλὰ,
Ναί, κ' ἐδῶ κάπου, κάπου ἀπαντοῦμε
Μιὰ βοήθεια δυὸ λόγια γλυκά.

Ἦ! γιατί ὅλοι ἀγγέλοι δὲν εἶναι;
Ἀλλὰ πῶς νὰ ναι πνεῦμα τὸ χῶμα,
Ποῦ στὴ βράχη ἀσυγχώρετ' ἀκόμα
Τὴν κατάρρα τοῦ Πλάστου κρατεῖ;

ἌΣΜΑ ΠΕΜΤΟΝ.

Η ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΞΑΦΝΙΚΟ.

Στὸ φτωχὸ του κρεββάτι γυρμένος
Τὸ κεφάλι στὸ χέρ' ἀκουμβᾷ
Ὁ παντέρημος κι' ἄχαρος Ξένος
Κι' ἀμαρτίαις παληαῖς μελετᾷ.

Στὸ πλευρὸ του ὁ Παππᾶς καθισμένος
Μὲ φελῶνι μακρὸ φορεμένω,
Τὸ παιδί τῆς Κυρᾶς σταυρωμένο
Στὸ δεξί του τὸ χέρι κρατεῖ.

Μ' ἀργοκίνητα χεῖλη ἀρχινάει
Ὁ Παππᾶς νὰ μιλῇ σιγαλὰ
=Μὴ φοβάσαι κι' ὁ Θεὸς συγχωρᾷ
Τὸ ληστὴ ποῦ συγχώρω ζητᾷ.

Ποῖός, παιδί μου, στὸ μνήμά του πῆγῃ
Χωρὶς χίλις φοραῖς ν' ἀμαρτήσῃ,
Τὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ νὰ μὴ ἔρῃσῃ
Νὰ μὴ φτύσῃ Θεὸ κ' οὐρανοῦς;

Ὡς κ' ἐγὼ ὅπου ἐγέρασα τώρα
Ἐγὼ κάμει κ' ἐγὼ τὸ ληστὴ,
Ὡς ποῦ ἦλθε τῆς γνώσης ἡ ὥρα
Κι' ἀπὸ τότε ἢ μετάνοια μὲ ζεῖ. =

=Εἶναι στιγμαῖς πατέρα μου
Ποῦ ναι κανεῖς παιδάκι,
Ποῦ τρέμει καὶ ξαφνίζεται
Ἄν τοῦ βελάξῃ ἀρνάκι
Κι' ὅπου γελᾷ καὶ χαιρέται
Στὰ χεῖλη τοῦ κρημνοῦ.

Αὐτὴν τὴν ὥρα ὁ ἄνθρωπος
Στὴν παρθενία γυρίζει,
Τρέχ' ἢ ψυχὴ του ἐλευθερῇ,
Τοὺς οὐρανοῦς ἐγγίζει . . .
Κ' ἤμουν σὲ τέτοια ἔξτασι
Μιὰ δροσερὴ νυχτιά.

Ὅταν σεμνὴ σὰν ἄγγελος,
Ξανθὴ σὰν ἡλίου ἀχτίδα,
Στὰ πρῶτα καλοκαίρι τῆς
Δροσάτη κορασίδα
Σὰν ἄλλου κόσμου φάντασμα
Μοῦ διάβηκ' ἀπ' ἐμπρός. =

=Κ' ἐγὼ στὸν ὕπνο μου ἓνα πορνὸ
Εἶδα τὴ Χάρι της μὲ τὸ Χριστό =

=Καθὼς βαθεῖα στὴν κόλασι,
Παππᾶ μου, ὁ Σταυρωμένος
Περνώντας χαμογέλασε
Ὁ μαῦρος κολασμένος
Κ' ἔχουσε χαρὰς δάκρυα
Κ' ἔλαβε νέα ζωὴ.

Ἔτσι κ' ἐγὼ θωρῶντάς την
Τὸ μαῦρο περασμένο
Λησμόνησα σὰν ὄνειρο
Ποῦ φεύγει τρομασμένο
Κοντὰ στὸ γλυκοχάραμα
Κρινοδαχτύλου αὐγῆς.

Ἀλλ' οἴμοι στὸν ταλαίπωρο!
Ἦτον ψηλὰ γραμμμένο
Αὐτὸ τ' ἀγνὸ τραντάφυλλο
Νὰ πέσῃ μαρμαμένο

Κ' ἐμέν' ἀπαρηγόρητο
Ν' ἀφήση κι' ὄρφανό.

Ἀπέθανε! . . . ἐδιάβαινα
Ἀπὸ παλῆδ' ἐρμολκλήσι
Κ' ἰσχνή και ἀχνή σὰν λείψανο.
Ποῦ καρτερεῖ τὴν κρίσι,
Βγαίνει μὲ γράια παράλυτη
Και μού φωνάζει αὐτά:

— Ἄσπλαγχν' ἐσὺ τὴν κόρη μου
Ἐσφαξες στὸ πλευρό μου,
Ἐσὺ, σκληρὲ, μού τύφλωσες
Τὸ φῶς τῶν ὀμματαῖώ μου,
Καταραμμένος κι' ἄλιωτος
Στὸ μνήμά σου νὰ πᾶς! —

Τώρα τί πλεῖλ' ἀπέμεινε;
Στερναὶ στιγμαὶ μου ἔλατε,
Θάνατε, τρέξε, φέρε με
Στὸ μνήμα ποῦ κοιμάται. . .
Εἶναι βαρεῖλ' ἢ κατάρρα της
Ἡ ὄρφάνια μου βαρεῖλ'! —

— Ὅχι, παιδάκι μου, εἶναι Θεὸς
Ἀπειροδύναμος και σπλαγγνικός.

Ναί, νὰ ζήσης, κι' ἂν ἑπταίσεις τότε,
Τώρα πρέπει τὸ κρίμα νὰ πλύνεις,
Μὴ, παιδί μου, σὰν ἀπιστος κρίνης
Ὅπου ἔλπιδα δὲν ἔχει καμμιὰ.

Ἡ πατρίς σου ποῦ σκλάβια ὑποφέρει
Στὸν βαρὺ τοῦ τυράννου ζυγὸ
Σὰν ζητιάνια σοῦ ἀπλόνει τὸ χέρι,
Βοήθησέ την, παιδί μου καλό.

Τὴ φτωχὴ τὴν ἀρράνια ἐθυμήσου,
Γέροντες, χήρας μὴ διώξης ποτέ σου,
Ὅλαις νᾶναι στὸν κόσμον αἰ στιγμαὶ σου
Λημοσύνη κι' ἀχνὴ προσευχὴ.

Κι' ἂν ὁ κόσμος φαρμάκι σοῦ δίνει
Και κακὰ σ' ὄσα κάνεις καλὰ,
Εἶναι αὐτὸς ποῦ τὸν κόσμον θὰ κρίνη
Στὸ μεγάλο του θρόν' ὀμπροστά. —

Κλαπακλάπ, πλαπακλάπ βῆμ' ἀλόγου
Τοῦ παππᾶ τὴν καλύβη συμδόνει,
Τὸ φελώνι του ὁ γέρονς διπλόνει
Κ' εὐλογώντας τὸν Ξένο φιλεῖ.

Μπαίνει ὁ Λάμπρος, τ' ἀχνὸ πρόσωπό του
Ὀργισμένο προβαίνει κι' ἀχνὸ,
Τοῦ σπαθιοῦ ποῦ κρατεῖ στὸ πλευρό του
Ἡ λαβὴ αἵμα στάζει ζεστό.

— Ποῦναι Λάμπρος; —

— Μὲ ὄρφάνεψε ὁ Χάρος! —

— Πῶς! —

— Τὴν ἔσφαξε ἀπίστου μαχαίρι! —

— Αἶμα Λάμπρο σοῦ στάζει τὸ χέρι. . . —

— Τὴν ἐκδίκησα! —

— Θεέ μου! τί λές;

Ἄν γι' αὐτὸ τὸ σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ μας,
Ἄν ποτὲ γιὰ τὴ δόλιξ μας γῆ
Πολεμοῦσες τ' ἀσκέρι τοῦ ἐχθροῦ μας
Τὴν εὐχὴ μου θὰ νᾶχες μαζύ.

Ἀλλὰ φεῦ! στὴν ἐκδίκησι ὁ Πλάστης
Τὸ φονιὰ καταριέται, μισάει
Κ' ἡ ὀργὴ τ' ὅπου τρέξει, ὅπου πάει
Βῆμα βῆμα τοῦ πηλαίνει κοντά.

Τὴν καυμένη σου μάννα δὲν φθάνει
Ποῦ θὰ κλάψ' ὁ φτωχὸς ὄσω ζῶ,
Ἀλλ' ὁ φόνος σου ἐτοῦπος μὲ κάνει
ὄσω ζῶ και γιὰ σὲ νὰ θρηνῶ. —

Εἶπ' αὐτὰ στὴ φοριχτὴ συμφορὰ του
Κι' ἀπ' τὰ μάτια τὰ δάκρυα σφουγγίζει,
Ἀλλ' ὁ Ξένος κ' ἐκεῖνος ἀρχίζει
Τὸν καυμὸ τῆς ψυχῆς του νὰ πῆ.

— Λάμπρο! Λάμπρο! γιὰτί μέσ' ἔς τὰ δάση
Ὀμπροστά σου γιὰτί νὰ βρεθῶ;
Γιὰτ' ἡ δόλιξ σου μάννα νὰ χάση
Τὴ ζωὴ της κ' ἐγὼ νὰ σωθῶ;

Ποῖα κατάρρα, ποῖα ὀργὴ μ' ἀκλουθαίει;
Ὅπου ὁ ἔρμος σταθῶ κι' ὅπου πάω,
Ὅποιοῦ ἀνθρώπου τὴ θύρα χτυπάω
Θὰ τὸν εὖρη σκληρὴ συμφορὰ.

Ἄν ὁ Ἄδης ξερονᾶ τὰ δεινὰ μου
Πῶς, γιὰτί δὲν μὲ σώζει ὁ Θεός;
Κι' ἂν αὐτὸς μαρτυρᾶ τὴν καρδιά μου
Δὲν θυμάται πῶς εἶμαι θνητός; —

Ἄλλ' εὐθὺς κλαυθμοὶ, βόγγοι γροικλιώνται,
Στεναγμοὶ, τουφεκίαι και κατάρραι,
Τῶν παιδιῶν ἀγροικλιώνται λαχτάραι,
Καπνὸς μαῦρος σκοτιρίζει τὸ πᾶν.

— Ἡ Τουρκιὰ μᾶς ἐπλάκωσε! — κράζει

Ταπεινὰ τοῦ Παππᾶ τὸ παιδί
Και στὰ μάτια τὸ γέρονς κυττάζει
Νὰ τοῦ πῆ — τρέχα, πέτα κ' ἐσύ. —

Ἄλλ' ὁ γέρονς τὸν Ξένο ἀγναντεύει
Σὰν νὰ λέγη — και τοῦτος ποῦ μένει;
Στὸ φτωχὸ τὸ κρεβάτι του πηλαίνει
Και τὸ Λάμπρο του κράζει συμά.

— Δὲν εἶν' ὄρα στὴ μάχη νὰ τρέξης,
Μὴ φοβᾶσαι θὰ νᾶλθ' ἡ στιγμὴ,
Ἐλα τώρα μ' ἐμὲ νὰ συντρέξεις
Τοῦτο τ' ἄχρησ κ' ἔρμος παιδί. —

Ἄπ' τὰ χέρια τοῦ γέρονς νὰ φύγη
Κάνει ὁ Ξένος, ζητεῖ νὰ μιλήση,
Λιψᾶ, θέλει τὸν κόσμον ν' ἀφήση,
Νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τόσα δεινὰ.

Ἀλλ' ὁ γέρονς τοῦ λέγει: — Τί κάνεις!
Μὴ και σὺ δὲν φοβᾶσαι Θεός;
Μὴ και σὺ μὲ τὸ Χάρο τὰ βάνεις
Ποῦ σου δίνει νὰ κλάψῃς καιρὸ; —

— Ὦ! τί θέλω τ' ἀργὰ μυρολόγια,
Ἡ βαθέθεια τοῦ Πλάστου τί χρίζει,
Ἄφου ὁ Χάρος νεκροὺς δὲν γυρίζει,
Ἄφου ἔκείνη κοιμάται βαθειά; —

— Λάμπρο, πάρτον στὰ χέρια και πᾶμε,
Δὲν γνωρίζεις κι' αὐτὸς τί ζητεῖ,
Ἐσκοτίνισες ὁ νοῦς του, χτυπάμε
Σὲ κουφοῦ και τυφλοῦ τὴν αὐλή! —

Πέρνει ὁ Λάμπρος τὸν Ξένο στὰ χέρια
Και στὴ βᾶχη τ' ἀλόγου τὸν δένει
Κι' ὁ Παππᾶς ἄλγ' ὀπίσω τους μένει,
Τοὺς ἀφίνει νὰ πᾶν ὀμπροστά.

Τότ' αὐτὸς μέσ' ἔς τὰ βᾶσα διπλόνει
Δισκοπότηρο, δίσκο, σταυρὸ,
Κρύβ' ἐκεῖ τὸ παλῆδ' του φελώνι,
Ἄλιγο μῦρο και ἄλιγ' ἀγλισμα.

Στὸ προσκέφαλ' ἀπάνω ἀναβάνει,
Τὰ στεφάνια του ἀργὰ ξεκερμαίει,
Τρυφερὰ τὰ φιλεῖ, τὰ βλογαίει
Και τὰ κρύβει στὸν κόρφο βαθειά.

Πάει κι' αὐτὸς ἡ καλύβη ἐρημώθη,
Χάσ' ἡ θύρα σὰν στόμ' ἀνοιχτὴ,
Μὲ τοὺς δυὸ τους ὁ γέρονς ἐνώθη,
Τοὺς σκεπάζει νυχτιλὴ σκοτεινὴ.

Τρέχουν, φεύγουν οἱ ἔρμοι φυγάδες,
Μονοπάτια και βράχους διαβάνουν,
Νὰ κρυφθοῦν, νὰ γλυτώσουν πηγαίνουν
Δυὸ λεβένταις κι' ὁ γέρονς ἀσκητής.

Νὰ κρυφθοῦν; ναί, στὸν κόσμον ποῦ ζοῦμαι
Τέτοια μαῖρα τὴ φτώχῃ ἀκλουθᾶ
Οἱ κακοὶ τοὺς καλοὺς κυνηγοῦμε
Ὡστὰν νὰ τὸν τοῦ λόγγου θηριά.

Ἢ φτωχὲ μου στ' ἀλέτρι ποῦ δρόνεις
Ἐσὺ πάντα θὰ νὰ σε τὸ θυμᾶ
Ἐσὺ μόνος τῆς Εὐκῆς τὸ κρίμα
Στὴ φτωχὴ σου τὴ βᾶχη κρατῆς.

Κ' εἶναι θαυμ' ἂν τοῦ κόσμου οἱ μεγάλοι
Δὲν σ' ἀρπάξουν κι' αὐτὸ τὸ ψωμί,
Και ἔς αὐτὴ σου τὴν ἀχαρὶ ἀγκάλη
Δὲν σοῦ σφάξουν γυναῖκα, ἢ παιδί.

Ὦ! δὲν θὰ ἴθι ποτὲ κείν' ἡμέρα
Ποῦ θὰ ἴδῶ τὸ φτωχὸ ν' ἀνασάνη;
Ποῦ ἕνας νόμος τυράννοῦς θὰ βάνη
Νὰ κριθοῦν στοῦ φτωχοῦ τὸ πλευρό;

Τ' ὄνειρό μου γιὰ νὰ ἴθι θ' ἀργήση,
Ὁ λαὸς πρέπει νὰ ναι γαργᾶς,
Γιὰτί ἀκόμα δὲν ζεῦρει νὰ ζήσει,
Νὰ χαρῆ μιὰν αὐγὴ λευθερίαις.

Θὰ κοπῆ, θὰ σφαγῆ μοναχὸ του
Τὸ παιδί ἂν ἀρπάξῃ μαχαίρι
Κι' ὁ λαὸς μὲ τὸ ἴδιο του χέρι
Ἄμα ἴδῃ ἄλευθεριὰ θὰ σφαγῆ.

Ἀλλ' ὁ κόσμος τυφλὸς θὰ νὰ μείνη;
Μὴ γελάται τυράννοι τῆς γῆς!
Ἀδελφότης μὲ μῆρα θὰ γίνη
Κι' ἀδελφοὶ μας θὰ νὰ ἴσθε και σεῖς.

ΛΞΜΑ ΕΚΤΟΝ.

ΑΒΔΟΥΛΑΧ ΠΑΣΑΣ.

Τὰ νιαούλια τὰ τούμπανα ἤχουνε
Στὸ παλῆδ' κ' ετοιμόρροπο Κάστρο,
Στὴν αὐλὴ χίλοι τούρκοι εὐθυμοῦνε
Στὰ ψημένα τριγύρου σφαχτά.

Λάμπει ὁ ἥλιος κι' ἀστράφτουν τριγύρου
Οἱ ἀνθοὶ μὲ δροσιάς φορτωμένοι,
Τὰ βουνὰ κ' οἱ κρημοὶ τῆς Ἡπείρου
Ἄσπρογάλαχτα χιόνια κρατοῦν.

Ἀρβανίταις και τουρκοὶ ἐνωμένοι
Τὸν καφὲ τους ρουφῶνται; καπνίζουν
Και θωροῦν ποῦ καμπόσοι πιασμένοι
Γύρου φέρνουν βουνίσιο χορὸ.

Σὲ μὲν ἄκρη τοῦ Κάστρου κρυμμένος
(Ποῦ ἡ Ζουλέμα κ' ἡ Ἄμπλα τὸ ξεύρου)
Εἶναι ὁ Τάσος και στέκει γυρμένος
Σ' ἕνα στρώμα συμά στὴ φωτιά.

Ἀλλ' ἀπάνου σ' ἕν' ἄλο κοιτῶνα
Μ' ὄλο πλούσια δαμάσκα στρωμένον
Σὲ χρυσὸ τυλιγμένος χιτῶνα
Ὁ Πασᾶς Ἀβδουλάχ περπατεῖ.

Κάπου κάπου στὸ στόμα συμδόνει
Τ' ἀκριβὸ και μακρὸ του τσιμποῦνι,
Τὴν παλάμη στὸ γένει του ἀπλόνει
Και σιγὰ μουρμουρίζει τ' ἄλλαχ!

Μοναχός του μιλεῖ. = Παλλικάρη
Εἶν' ὁ Ἀζήης-Μπεης. . . τρέχει. . . τὸν εἶδα,
Πέφτει μέσ' στὴν φωτιά σὰν σαϊτάρι. . .
Τὸ δεξί μου τὸ χέρ' εἶν' αὐτός!

Ἐκεῖ κάτω στὴν Αἴγυπτον ἔχει
Ἀναρίθμητα πλούτη σωριάσει. . .
Δὲν ἐγέρασε ἀκόμα κι' ἀντέχει
Ὡσὰν νὰ 'τον δεκάξη χρονῶν.

Νὰ τὸν εἶχα παιδί μου! . . . ἡ Ζουλέμα
Εἶν' ἀπάνου στὴν πρώτη της νιότη,
Ἐχει μαῦρο κι' ὀλάνοιχτο βλέμμα,
Βῆμα, κάλλος, κορμί μιὰς Οὐρῆς.

Ἄλλ' ἂν ἴσως ἡ κόρη δὲν κλίνη;
Κι' ἂν ὁ πόνος κρυφὰ τὴν θερίση;
Πῶς θὰ μείνω; . . . ποῦ τότε μ' ἀφίνει
Τὸ μονάκριβο αὐτό μου παιδί;

Ὄχι, ὄχι, ὄχι, θέλει νὰ γέννη,
Φθάνει μόνον νὰ ζήσῃ σιμά μου,
Αὐτὴ μόνον στὸν κόσμῳ μου μένει
Τώρα ποῦ 'λθαν τ' ἀργὰ γερατιά! =

Τάκα, τάκα, στὴ θύρα γρικιέται.

= Νὰ 'λθω κύρη; =

= Ζουλέμα! . . . παιδί μου! =

Καὶ σὰν ἄγγελος μέσα πετιέται
Τῆς παρθένας ἡ ἀφράτη μορφή.

Στ' Ἀβδουλάχ τὴν ἀγκάλη σφιμένη
Ταπεινὴ σιωπηλὴ στέκ' ἡ κόρη,
Ἐχει μέσα στὰ μάτια κρυμμένη
Πρωτογέννητη ἀντάρα καρδιάς.

= Ὡ μονάκριβο φῶς τῶν ματιῶν μου
Πάλ' ἐδῶ στὴν ἀγκάλη μου σ' ἔχω!
Εἶς' ἐσὺ τῶν στερνῶν γερατιῶν μου
Τ' ἀναψύχη, τὸ φίλτρο, ἡ χαρά.

Γιὰ νὰ ἰδῶ! στὸ λαμπρὸ πρόσωπό σου
Ἡ θωρὴ τῆς μαννούλας σου ὑπάρχει;
'Αχ! τὴν βλέπω στ' ἀγνὸ μέτωπό σου,
Στὰ λαμπρά σου τὰ μάτια τὰ δυό!

Δέκα κ' ἔξη φοραὶς ἔχει ὁ χρόνος
Ποῦ πρωτόδες τὸ φῶς τῆς ἡμέρας
Κι' ἄλλο τόσο τῆς μάννας σου ὁ πόνος
Μὲ γηράζει, ὁ χαμός της μὲ σβῆ.

Ἐλα ἐδῶ, κάθου ἐδῶ στὸ πλευρό μου,
Πέμου, γέλασε, ἰδέ με παιδί μου,
Ν' ἀστοχῆσω μ' ἐσὲ τὸν καῦμό μου
Δυὼ στιγμαὶς ν' ἀνασάνω μ' ἐσέ.

Πλούτη, δόξαις τοῦ κόσμου χαθεῖτε!
Πάρτετ' ὄλα θνητοὶ διψασμένοι!
Μοναχὰ τὸ παιδάκι μου ἀφῆτε
Καὶ μὲ φθάνει νὰ ζήσω εὐτυχής. =

= Πάντα, πάντα θὰ νὰ 'μαι σιμά σου,
Θ' ἀγαπῶ τὸν καλὸ μου πατέρα,
Ἡ χαρά μου θὰ νὰ 'ναι χαρά σου,
Ἄλλο φίλο δὲν θὰ 'χω ἀπὸ σέ! =

= Ἄχ, παιδί μου θὰ νὰ 'λθῃ μιὰ ὥρα
Ποῦ καὶ σὺ θὰ 'βρῆς νὸ ν' ἀγαπήσης
Κι' ὅσα λὲς κι' ὅσα ἐρκίζεσαι τώρα
Θὰ τὰ βίψῃς στὴ λήθη μὲ μιὰ.

Οὐδ' ἡ πρώτη ὁποῦ 'σαι παιδί μου
Ποῦ τὸν ἄνδρα της παίρνει καὶ πάει,
Τὸ γνωρίζω! ναί, ἡ δόλια ψυχὴ μου
Θὰ περάσῃ κι' αὐτὸ τὸν καῦμό! =

= Ὡ καλέ μου πατέρα! ὅσω ζήσω,
Μ' ὅποιον ἄνδρα κ' ἡ τύχη μὲ δέσει
Τὸ πλευρό σου ποτὲ δὲν θ' ἀφήσω,
Ἡ στερνὴ σου χαρὰ θὰ μ' ἐγώ.

Τί σὲ μέλλει κι' ἂν ἄλλος μὲ πάρῃ;
Θὰ 'χῃς κι' ἄλλο παιδί ν' ἀγαπήσης,
Τὰ παιδιὰ μου θὰ λάβῃς τὴ χάρι
Ν' ἀναστήσης, νὰ θρέψῃς ἐσὺ.

Τί χαρὰ ποῦ θὰ νὰ 'ναι γιὰ σένα,
Ἄντι ποῦ ἔχεις μονάκριβη κόρη,
Σὲ παιδιὰ περισσότερ' ἀπὸ ἓνα
Νὰ χαρίζῃς εὐχαίς καὶ φιλιὰ!

Κι' ἂν ἡ φύσις γιὰ μᾶς δὲν ἀλλάξῃ
Καὶ τοῦ Χάρου τὸ φόρο πληρώσης,
Ἡ ψυχὴ σου συχνὰ θὰ μᾶς κρᾶξῃ
Ὅπου θὰ 'χῃς κρεββάτι στερνό.

Τότε φεῦ! ὄλοι μαῦρα ἐνδυμένοι
Στὴν Ἡτιά σου συχνὰ θὰ 'ρχομάστω
Καὶ θερμὴ προσευχὴ, δακρυσμένοι,
Θὰ ν' ἀκοῦς νὰ σοῦ λέμε συχνά. =

= Πέ μου, πέ μου ἀκόμα ἡ καρδιά σου
Δὲν ἀκοῦς νὰ σοῦ δέρνη τὰ στήθη;
Δὲν σὺ γνέφιασ' ἀκόμα ἡ χαρά σου;
Νέου μορφή δὲν ἐρέχθεις ποτέ; =

Τῆς παρθένας τὸ πρόσωπ' ἀχνίζει,
Κρύος ἰδρὼς τὰ στήθη της βρέχει,
Τρέμει ὄλη κι' ὁ φῶς ἀρχίζει
Τῆς χαρὰς της τὸ γέλοιο νὰ σβῆ.

Ἄλλ' ὁ ἔρωσ νεκροὺς ἀνασταίνει,
Δειλὰ στήθη γεμίζει μὲ θάρρος,
Ὡς καὶ τ' ἄψυχ' ἀκόμα θερμένει,
Ἐμψυχώνει, τινάζει, ζυπνᾷ.

Καὶ στὰ χεῖλη τ' ἀχνὰ κι' ἀνοιγμένα
Τῆς Ζουλέμας χαρίζει εὐγλωττία,
Κάνει εὐθὺς τὴν δειλὴ τὴν παρθένα
Νὰ γελάσῃ καὶ τοῦτα νὰ πῆ.

= Δὲν τ' ἀρνοῦμαι, τὰ στήθη μου ἀρχίζουν
Νὰ μοῦ λένε—τὸ ταίρι σου ποῦ 'ναι;—
Νὰ ζηλεύουν τὰ δένδρα π' ἀνθίζουν
Κι' ὅπου θρέφουν κλαδιὰ καὶ καρπούς.

Ἄλλὰ ποῖος ποῖος σ' αὐτὴ τὴν ἐρμιὰ μου
Θὰ τολμήσῃ ποτὲ νὰ σιμώσῃ
Καὶ τὴν ἀγκιχτη ἐτούτη καρδιά μου
Νὰ ταραξῇ μὲ ἀγάπης παλμούς; =

= Ξέρω γώ! ὅταν ἦναι γραμμένο
Κι' ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου θὰ φθάσῃ
Καὶ τὸ κάλλος σου αὐτὸ τὸ κρυμμένο
Θὰ μαράνη μὲ μιὰ του ματιά. =

= Λοιπὸν μάθε· δὲν ἔφρασε ἀκόμα
Ἀπ' αὐτὸ τὸ μακρὸ του ταξίδι,
Ὅταν ἔλθῃ θ' ἀκούσης τὸ στόμα
Τῆς Ζουλέμας σου εὐθὺς νὰ στὸ πῆ. =

= Ἐ! Ζουλέμα, κι' ἂν ἦλθε; τί ξέρεις! =

= Πῶς! ἂν ἦλθε; = κ' ἡ κόρη παγώνει.

= Κι' ἂν ἐδῶ στὴν ἐρμιὰ σου τὸν εὖρησ
Μπέη, ἀνδρεῖον, μὲ πλούτη πολλὰ; =

Πάλε ἡ κόρη ἀρχινᾷ νὰ γελάῃ,
Γιατὶ Μπέης ὁ Τάσσοσ δὲν εἶναι,
Γιατὶ αὐτὸς τὸ Χριστὸ προσκυνάει,
Γιατὶ πλούτη δὲν ἔχει ὁ φτωχός.

= Δὲν εἶν' ὥρα γιὰ γάμους πατέρα,
Οὐδ' ἄνδρὸς τὸ ζυγὸ π' ἀγαπάω,
Θὰ νὰ 'λθῇ μιὰ φορὰ 'κεῖν' ἡ μέρα,
Ἄλλ' ἀκόμα δὲν ἦλθε γιὰ μέ. =

= Τὰ παιδιὰ σου δὲν εἶπες παιδί μου
Στὰ στερνὰ γερατιά μου νὰ θρέψω;
Νὰ τοὺς δώσω τὴν ὑστερὴ εὐχή μου,
Τὸ στερνὸ τοῦ θανάτου φιλί;

Τὰ γεράματα κόρη μου ἀρχίζουν
Ὀμπροστά μου τὸ μνήμα νὰ σκάφτουν,
Ἄλλ' ἀκόμα δὲν βλέπω ν' ἀνθίζουν
Τέτοια ρόδα καὶ κρίν' ἀπὸ σέ.

Ἄλλ' ἂν θέλῃς, μὲ φθάνει μιὰ λέξι,
Ἐνα μόνον σου βλέμμα μὲ φθάνει
Καὶ θὰ ἰδῆς πλούσιον ἄνδρα νὰ τρέξῃ
Γιὰ νὰ πέσῃ στὰ πόδια σου εὐθὺς. =

= Ὄχι, Ὄχι, ἂν θέλῃς νὰ ζήσω
Μὴ τῆς νιότης μου τ' ἄνθη σκαλωσῆς,
Μὴ μὲ κάμῃς τὸν κόσμῳ ν' ἀφήσω
Πρωτοῦ κόσμῳ τὰ μάτια μου ἰδοῦν! =

= Ἐγὼ θέλω, παιδί μου νὰ ζήσης,
Πάντα νὰ 'σαι χαραὶς καὶ παιγνίδια
Κι' ὄχι δάκρυ γιὰ μένα νὰ χύσης
Κι' ὄχι νὰ 'σαι στὸν κόσμῳ νεκρά.

Ὅπως θέλεις τὰ νιάτα χαϊρώσου
Πρὶν ὁ κρύος χειμὼν τὰ προφθάσῃ,
Μοναχὰ κάπου κάπου ἐνθυμώσου
Πῶς ἡ μόνη μου ἐλπίδα εἶσαι σύ. =

Εἶπε ὁ γέρωσ κι' ἀνάσανε ἡ κόρη
Στὴν ἀγκάλη του μέσα κρυμμένη
Κι' αὐτὸς ὅλος χαρὰ τὴν ἐθώρει
Ὡς ἂν νὰ 'χε ἀγγελοῦδι ὀμπροστά.

Κ' ἦτον ἄγγελος· τάχα ἡ καῦμένη
Γιατὶ αἰσθάνθη μιὰ πρώτη λαχτάρα,
Γιατὶ ὁ ἔρωσ τὴν εἶχε δεμένη
Κολασμέν' ἦτο τάχα γι' αὐτό;

Ἀγαποῦν τῶν δασῶν τὰ πουλάκια,
Ἀγαποῦν τὰ θερὰ στὴν ἐρμιὰ των
Ὡς κι' αὐτὰ τὰ καῦμένα δεινδράκια
Ἀπὸ ἀγάπη φορτώνονται ἀνθούς.

Ἀπὸ ἀγάπη ὄλ' ἡ φύσις γελάει,
Εἶν' τὰ πάντα φιλιὰ τῆς ἀγάπης,
Μόν' ἡ ἀγάπη ἀναμμένα βραστάει
Τόσ' ἀστέρια ποῦ λάμπουν ψηλά.

Χεῖλη ἀφίλητα ὁ Πλάστησ θὰ κρίνῃ,
Κι' ὅσα ψεύτικο φίλημα δίδουν,
Τὸ φιλι ποῦ φαρμάκωμ' ἀφίνει
Ἵπερβαίνει σκληρὴ προδοσιά.

Τὸ φιλι πρέπει νὰ 'ναι ἀναμμένο
Σὰν τὴν φλόγα ποῦ ἀστράφτει καὶ καίει,
Τὸ φιλι πρέπει νὰ 'ναι βγαλμένο
Ἀπὸ σπλάγγνα ποῦ πρῶτο ἀγαποῦν.

Τότε ναί, κάθε φίλημ' ἀρχίζει
Χίλιους χρόνους τερπνοῦ παραδείσου,
Μὲ φιλιὰ τὸτ' ὁ κόσμῳ θ' ἀρχίζῃ
Τὴ ζωὴ τῶν ἀγγέλων νὰ ζῆ.

Κ' ἡ καῦμένη ἡ Ζουλέμ' ἀγαποῦσε
Μὲ καρδιά σὰν μιτάνοιχτο ρόδο,
Ναὶ κ' ἐκεῖνη, κ' ἐκεῖνη διψοῦσε
Νὰ γευθῇ φίλου φίλημ' ἀγνό.

Ἄς τὸ λάβῃ, ἄς χορτάσ' ἡ ψυχὴ της
Ἄν φιλιὰ μιὰ παρθένα χορταίνει,
Ἄν μορῆ μιὰ στιγμὴ στὴ ζωὴ της
Νὰ πῆ— φθάνει, μ' ἀρκοῦν τὰ φιλιὰ! (α)

Τέλος τῆς Α' διαιρέσεως τοῦ Β' μέρους.

(α) Πρὸς τὸν ἐπικρίναντά με τὸ φιλι τοῦ πρώτου μέρους.
ΠΑΡΟΡΑΜΑ. Σελ. 362, στήλ. 2, στίχ. 10 ἀντὶ π η α ἰ
ν α ἰ γ ρ α ρ ε δ ἔ ν π η α ἰ ν α ἰ.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΥ

ΣΩΖΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 449.)

51

Είλητον περιέχον, α) ἴσον χρυσοβούλλου Μιχαήλ Δούκα (δ Παρραπανάκιος οὗτος) ἑλληποῦς τὴν ἀρχὴν πλεόν τοῦ ἡμίσεος, γεγενημένου τῷ ςφπά (+ 1073), δι' οὗ δωρεῖται τῷ πρωτοπροέδρῳ κυρῷ Ἀνδρονίκῳ Δούκα, πρωτοβεστιάριῳ καὶ μεγάλῳ δομestικῷ, τὰ ἀποσπασθέντα προάστεια ἀπὸ τῆς ἐπισκέψεως τῶν Ἀλωπεκῶν. — β) ἴσον ἐντάλματος τοῦ αὐτοῦ. — γ) ἴσον πρακτικῷ τῆς τῶν εἰρημέων προαστείων ἀναμετρήσεως καὶ παραδόσεως αὐτῶν πρὸς τὸ μέρος τοῦ πρωτοπροέδρου κυροῦ Ἀνδρονίκου. Ἐν δὲ τῷ τέλει αὐτοῦ ἀναγινώσκειται: « + Ἀδάμ πατριαρχικὸς νοτάριος, καὶ δομestικός τοῦ σεκρέτου τοῦ οἰκονόμου. — Εἶχε δὲ καὶ βοῦλλαν μολυβδίνην κάτωθεν ἀπρωρημένην, καὶ ὑπογραφὴν: + Ὁ εὐτελής μοναχὸς Θεόκτιστος καὶ καθηγούμενος τῆς Παραχράντου μονῆς + — Τὸ παρὸν ἴσον παρεκβλήθη ἀπὸ τῶν ἐγαποκειμένων χαρτίων ἐν τῷ ὑφ' ἡμᾶς ἱεροχαρτοφυλακείῳ τῆς μητροπόλεως Μιλήτου καὶ ἰσάζον εὐρῶν ὑπέγραφα... [τῆς] μητροπόλεως Μιλήτου Γεώργιος... + ». Ὅπισθεν δ' αὐτοῦ εὐρηται δύο κατάλογοι: ὧν ὁ μὲν εἶς, περιλαμβάνων τὰς ἱερὰς εἰκόνας, τὰ ἅγια λείψνα, τὰ ἀναγινωσκόμενα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς βιβλίας, τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ σκευῆ, τὰ χρυσοβούλλα, ἅτινα τῷ τότε ἦσαν δέκα καὶ ὀκτώ, παλαιὰ καὶ νέα σώζοντα καὶ τὰς χρυσαῖς σφραγίδας αὐτῶν, γέγονε κατὰ μῆνα Ἰούλιον τῆς πέμπτης ἐπιμετρήσεως παρὰ τοῦ καθηγουμένου τῆς μονῆς εὐτελοῦς μοναχοῦ Γερμανοῦ, καὶ παρεδόθη τῷ ἐκκλησιαρχῇ μοναχῷ κυρῷ Καισάρῳ παρόντων καὶ ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἱερέων. Ὁ δὲ ἕτερος περιλαμβάνων τὰ βιβλία τῆς μονῆς (τὰ μὴ ἀναγινωσκόμενα ἴσως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) γέγονεν ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας τοῦ ἱερομονάχου κυρίου Γρηγορίου ἐν ἔτει ςωγ' (+ 1308).

52

ἴσον βασιλικῆς γραφῆς, ἑλληποῦς τὴν ἀρχὴν, Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ πρὸς Χριστοφόρον Κοψήνον τὸν ἀνάγραφον τῆς νήσου Κῶ, δι' ἧς ἀποστρατεύονται οἱ προσκαθήμενοι τῇ Πάτμῳ, καὶ ὑπηρετοῦντες τῇ μονῇ, δοθέν τῷ ὀσίῳ Χριστοδούλῳ, καὶ φέρον τοιαύδε ὑπογραφὴν: + Χριστοφόρος μάλιστα μέγας χαρτουλάριος καὶ ἀναγραφεὺς τῆς νήσου

Κῶ ὁ ἀνθρώπος τοῦ βασιλέως ἡμῶν τοῦ ἁγίου ὁ Κοψήνος. + » Ἔστι δ' ἐκδομένη κατὰ Ἀπρίλιον τῆς δωδεκάτης ἰνδικτιῶνος, ἧτις συμπίπτει τῷ ςφψζ' (+ 1089) (1).

53

Ὄρισμοὶ βασιλικοὶ ἀνώνυμοι τρεῖς (Ἀνδρονίκου ἴσως τοῦ Παλαιολόγου) περὶ τοῦ διατηρεῖσθαι τὰ τῆς μονῆς τέσσαρα πλατύδια ἀνενόχλητα καὶ ἀνεπηρέαστα ἀπὸ τε τῆς τοῦ κομμερκίου δόσεως, καὶ τῶν λοιπῶν συνήθων, ἐνθα ἂν ἀπέρχωνται. Ἄνευ χρονολογίας.

54

Ὄρισμὸς Θεοδώρου Ἀγούστης Παλαιολογίνης συζύγου Μιχαήλ τοῦ Παλαιολόγου, περὶ ἐλευθερίας τῶν πλοίων τῆς μονῆς. Σώζεται ἡ ἐκ μολυβδίου σφραγίδος αὐτῆς, ἔχουσα ἐκ τοῦ ἐνὸς μὲν τὴν Θεοτόκον ἐπὶ θρόνου καθήμενην, καὶ φέρουσαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν βρέφος ἐπὶ τῶν γονάτων, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου τὴν Θεοδώραν Ἰσταμένην δεξιῶθεν δ' αὐτῆς καὶ ἀριστερῶθεν ἀναγινώσκειται: « Θεοδώρα εὐσεβεστάτη ἀγούστη Δούκαινα ἡ Παλαιολογίνα. » Ἄρχεται: « Πρόσεισι μὲν τῇ σεβασμιωτάτῃ μορῇ τοῦ ἐν ἀπο-

(1) Δικαιοσύνης πράττομεν ἔργον ἀνακαλούμενοι ἐν μέρει τὰ πρὸς ἔλεγχον τοῦ Γαλάτου κ. Lebarbier παρ' ἡμῶν ἄλλοτε γραφέντα [Πανδ. τόμ. ΙΒ', σελ. 541] πάντας γὰρ « δε ε ἰ ἐ π ἰ σ ω τ η ρ ἰ ζ γ ε τ ῆ ς ἀ λ η θ ε ἰ α ς καὶ τὰ ο ἰ κ ε ἰ α ἀ ν α ἰ ρ ε ἴ ν. » κατὰ τὸν πρότατον τῶν φιλοσόφων [Ἀριστοτ. Ἠθ. Νικομ. Δ', ς']. Ἐκαὶ μὲν γὰρ καὶ ὡς πλασματογράφον ἠλέγξαμεν τὸν ἄνδρα περὶ τοῦδε ἰδιαζίντως τοῦ ἐγγράφου, οὐκ ἔκ τινος δυσμενείας ἢ ἄλλης αἰτίας ἀγόμενοι, ἀλλὰ πρῶτον μὲν, διότι ἀπειράκις τὸ τῆς μονῆς ἀρχεῖον μετὰ τοῦ φίλου ἱεροθέου ἀνασκαλεύσαντες, καὶ, ἔξω εἰπεῖν, καταφρονήσαντες, οὐκ ἠδυνήθημεν ἀντινεῦσαι αὐτό. Νῦν δ' ὅτε, χάρις τῇ τοῦ πολυτιμῆτου ἡμῶν φίλου ἐμμένῳ ἐρευνῇ, ἀνευρέθη τὸ τοιοῦτον ἐγγράφον, ἐν ἄλλοις ἦμιστοι σπουδαίοις συναναφερομένον ὑπὸ τοῦ πρώην βιβλιοφύλακος, δικαιοῦμεν τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ περὶ τῆς τοῦ ἐγγράφου μόνον ὑπάρξεως, ἔωντες ἀτρέπτους τε καὶ ἀναλλαιώτους τὰς λοιπὰς ἡμῶν ἀντιβήσεις ἃς δὴ καὶ ἐπιβήνυσιν αὐτὸ τὸ ἀνευρεθὲν, προσποδοικνῶν, ὅτι οὐδ' ὀρθῶς ἀνέγνω δ κ. Lebarbier, οὐδὲ καλῶς ἐνενόησε τὸ περιεχόμενον. Πρῶτον μὲν γὰρ βλέπομεν, ὅτι οὐκ ἔστι ταῦτο Χριστοφόρου τοῦ μεγίστου ἐντάλμα, ὡς ἔλεγεν, ἀλλὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου γραφὴ πρὸς αὐτὸν τοῦτον, περὶ ἀστρατείας τῶν ἐν τῇ Πάτμῳ προσκαθημένων καὶ τῇ μονῇ μισθαρνούτων· οὗτος δὲ τῷ βασιλικῷ ὑπέικων προστάγματι ἐπεχειρήσασκε Χριστοδούλῳ τῷ τῆς δοῖας μνήμης τὸ τῆς γραφῆς αὐτῆς τὸ ἀντίγραφον. Δεύτερον δὲ, ὁ τῆς ἐκδόσεως τῆς γραφῆς χρόνος, οὐχὶ τὸ 1094 (ὅποτε οὐκ ἔν ἐν τοῖς Ἰωσιν ὁ δοῖας, ὡς περ ἐλέγομεν,) ἀλλὰ τὸ 1089 ἔτος ἐστίν, ὅτινι ἢ ἐμπερομένη ἰδ' προσπίπτει ἰνδικτιῶν. Φέρει δὲ τὸ παρὸν ἐγγράφον ὑποκάτωθεν σφραγίδα μολυβδίνην διαμέτρου 00,20 γαλ. μ., ἐκ λιπῆς ἀπρωρημένην μηρίθου, καὶ περιστεῶσαν ἔνθεν μὲν τὴν Θεοτόκον ἔνδον κύκλου, ἐπικόλπιον τὸν Σωτήρα ἔχουσαν, ἀνατεταμέναν δὲ τὰς χεῖρας (ὡς περ ἐξικονίζεται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἱωγράφων ἢ Πλα τ υ τ ἔ ρ α τ ὠ ν ο ὐ ρ α ν ὠ ν,) καὶ ἐπιγραφὴν ΜΡ. ΘΥ. † ἔνθεν δὲ τὸν ἀρχάγγελον Μιχαήλ ἔρθιον, τῇ μὲν δεξιᾷ δόρυ κατέχοντα, τῇ δ' ἀριστερᾷ τὴν τοῦ κόσμου σφαῖραν, καὶ ἐπιγραφὴν ΔΡΧ. ΜΙ., περίε δέ: † ΣΚΕΠΕΠΑΝΑΓΝΕΘΨΙΝΧΩΦΟΡ. (Σκέπε πάνανγε ἔψιν Χριστοφίρου.)

ΣΗΜ. Ι. ΣΑΚΚΕΛΑΙΩΝΟΣ.

59

στέλοις ἠγαπημένου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τῇ κατὰ τὴν Πάτμον διακειμένη, προστάγματα τῶν αὐοιδίμων βασιλέων.»

55

Πράξις τοῦ σεκρέτου τῆς θαλάσσης περὶ κκταμεπρήσεως τῆς χωρήσεως τοῦ τῆς μονῆς πλοίου, φέρουσα τὰς ἰδιοχειροὺς ὑπογραφὰς τῶν σεκρετικῶν. Ἄρχεται: « Τῆς σεβασμίας μορῆς τῆς ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ διακειμένης. » (1)

56

Ἰσα' α) Δεήσεως (ἀναφορᾶς) Ἀρσενίου καθηγουμένου τῆς μονῆς πρὸς τὸν βασιλέα Ἀλέξιον (τὸν Γ'), ἐν ἧ ἀναφέρεται ὅτι ἐγγὺς τῶν ἐκατὸν πενήκοντα μοναχῶν ἠσκούοντο ἐν τῇ μονῇ. Ἄρχεται: « Τοῖ μῶντες οἱ ἀνάξιοι δοῦλοι, καὶ εὐτελεῖς εὐχέται τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας βασιλείας σου ἀναφέρομεν, δέσποτα ἡμῶν ἄγιε. » — β) Δύσεως τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου περὶ τοῦ ἐν τῇ Κρήτῃ μοναστηρίου τῆς μονῆς, καὶ τοῦ ἀκινήτου αὐτοῦ ἐξεδόθη τῷ ςψέ (+ 1197), καὶ ἄρχεται: « Ἡ βασιλεία μου ἅμα μὲν καὶ τῆρ καθ' ἡμᾶς σεβασμίζη μορῇ ἐμπλατόρεσθαι θέλουσα, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἐντὸς δηλούμενον ἀνεγερθῆναι μοραστήριον παρὰ τοῦ θεομιλεστάτου ἐκείνου ἐπισκόπου Καλαμῶν. » Ἐν δὲ τῷ τέλει. « + Ὁ κριτῆς τοῦ βήλου Κωνσταντῖνος πρωτοβελλισμος ὁ Βαλοσμών τὰ παρόντα ἴσα τῆς τε ὑπομνήσεως, καὶ τῆς βασιλικῆς λύσεως τοῖς πρωτοτύποις ἀντιβαλῶν ὑπέγραφα. + »

57

ἴσον βασιλικῷ ὀρισμῷ (ἀδήλου βασιλέως) διορίζοντος κατέχειν τοὺς ἐν τῇ μονῇ τοῦ Θεολόγου μοναχοὺς ἐλευθέρως καὶ ἐνενοχλήτως τὰ ἐν τῇ Κῶ μετόχια, τὰ ἐν τῇ Λέρῳ, καὶ τὸ κατὰ τὸν Μαϊνδρον ἐπιλεγόμενον τοῦ Πύργου, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς παροίκους, ξένους καὶ ἀνεπιγνώστους τῷ δημοσίῳ εἶναι, κατὰ τὴν περίληψιν τῶν βασιλικῶν χρυσοβούλλων. Ἄρχεται: « Πρόσεισι μὲν τῇ κατὰ τὴν νήσον Πάτμον διακειμένη σεβασμίας μορῇ. »

58

Σιγγίλιον βασιλικὸν (Ἰωάννου ἴσως τοῦ Β' τῶν Παλαιολόγων), δι' οὗ ἐπιχορηγεῖται τοῖς ἐν τῇ μονῇ τοῦ Θεολόγου μοναχοῖς κατέχειν ἀνενοχλήτως, ἀναφορέτως τε καὶ ἀναποσπάτως τὸ ἐν τῇ νήσῳ Ἀθήνη μετόχιον τοῦ τιμίου Ἀρχιστρατήγου μετὰ τῶν προσόντων αὐτῷ κτημάτων, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν δηλωθέντων παρόντων, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ Λέρῳ ἕτερα κτήματα αὐτῶν. Ἄρχεται: « Ἐπεὶ οἱ μοραχοὶ τῆς κατὰ τὴν Πάτμον σεβασμίας μορῆς. »

(1) Ἡ πράξις αὕτη ἐστὶν ἡ παρ' ἡμῶν ἐκδοθεῖσα μετὰ τῶν ἐπεῖθε δὺ ἐτέρων ἀριθ. 69 καὶ 70 [ἔρα Πανδ. τόμ. ΙΒ', σελ. 225.]

ΣΗΜ. Ι. ΣΑΚΚΕΛΑΙΩΝΟΣ.

ἴσον βασιλικῷ ὀρισμῷ Μιχαήλ τοῦ Παλαιολόγου, ἵνα τὰ τῆς μονῆς σανάλια διαμένωσιν ἀνενόχλητα, ἐνθα ἂν καὶ ἀπέρχωνται, ἀπὸ πάσης δημοσιακῆς συζητήσεως, κομμερκίου, νυλοκκαρτιατικῆς, σκαλικτικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, κατὰ τὴν περίληψιν τῶν προγεγονότων βασιλικῶν ὀρισμῶν. Ἄρχεται: « Ἐπεὶ οἱ μοραχοὶ οἱ ἀπὸ τῆς σεβασμίας μορῆς τῆς βασιλείας μου, τῆς ἐν τῇ Πάτμῳ διακειμένης. » Ἐν τῷ τέλει φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιβεβαιώσιν: « + Τὸ παρὸν ἴσον μετὰ καὶ τοῦ πρωτοτύπου τοῦ θείου καὶ βασιλικῷ ὀρισμῷ ἀντιβαλῶν, καὶ κατὰ πάντα ἰσάζον εὐρῶν ὑπέγραφα + Ὁ εὐτελής ἐπίσκοπος Ἰερισσοῦ. + »

60

ἴσον βασιλικῆς προστάξεως Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, κατ' αἵτησιν τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Λεοντίου, δι' ἧς, ἀντὶ τῶν εἰς τὴν μονὴν διδομένων ἐπτακοσίων μοδίων σίτου, δίδονται εἰς τὸ ἐξῆς νομίσιμα. Λελοθημένον ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ δυσκνήγνωστον. Ἄρχεται: « Τοῖς ἐνασκουμένοις ἐν τῇ κατὰ τὴν νήσον Πάτμον ἰδρυμένη σεβασμίας μορῇ. » Ἐν δὲ τῷ τέλει: « + Τὸ παρὸν ἴσον τῷ ἐμφανισθέντι μοι πρωτοτύπῳ πεπιστωμένῳ προσκυρητῷ βασιλικῷ καὶ θεῷ. . . . ἰσάζον εὐρῶν ὑπέγραφα. . . . »

+ Ὁ πρωτοασκηρῆτις Νικόλαος ὁ Ζωγράφος τὸ παρὸν ἴσον μετὰ τοῦ ἐμφανισθέντος μοι πρωτοτύπου προσκυρητοῦ προστάγματος ἀντιβαλῶν, ὡς ἰσάζον τῷ πρωτοτύπῳ ὑπέγραφα +

+ Ὁ δικαιοδότης Θεόδωρος ὁ Παντεχνῆς ἀντιβαλῶν ὁμοίως ὑπέγραφα +

+ Ὁ κοιαιστωρ Γεώργιος. . . . καὶ αὐτὸς ἀντιβαλῶν ὁμοίως ὑπέγραφα. † »

61

Ὄρισμὸς βασιλικῆς (Μιχαήλ τοῦ Παλαιολόγου) δυσκνήγνωστος, ἵνα ἡ μονὴ κατέχη καὶ νέμηται γῆν ζευγάρων τεσσάρων πλησίον τοῦ Πύργου διακειμένην. Ἄρχεται: « Ἐφθασε μὲν ἡ βασιλεία μου διὰ χρυσοβούλλου αὐτῆς δωρησασθαι τῇ κατὰ τὴν Πάτμον σεβασμίας μορῇ »

62

Ἀντίγραφον τῶν πρακτικῶν τῆς ἀναμετρήσεως τῶν ἐν τῇ Λέρῳ προαστείων Παρθενίου καὶ Τερμενίου, καὶ τοῦ Κάστρου τοῦ Παντελίου (ὅρα ὅπισθεν ἀριθ. 50, δ'). Εἰσὶ δὲ τὰ φύλλα τοῦ χάρτου ἀσυναρτήτως συγκεκολλημένα.

63

ἴσον βασιλικῷ πιττακίῳ περὶ τῆς Λειψοῦς, τοῦ Παρθενίου, τῶν τερμενίων καὶ τοῦ ἡμίσεως κάστρου τοῦ Παντελίου. Ὅμοιον τούτῳ περιέχει καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 50 εἰλητόν.

64

Ἐν τούτῳ περιέχονται, α) Πρόσταξις βασιλική (ἴσ. Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου) ἐπιβραβευσθεῖσα τῷ τιμιωτάτῳ ἀρχιμανδρίτῃ κυρῷ Μιχαὴλ ἡγουμένῳ τῆς ἐν τῷ Λάτρῳ μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου, ἵνα καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἔχωσι τὴν τιμὴν ἐν τε ταῖς ἀπανταχοῦ προελεύσεσι, ἔτι δὲ καὶ προεδρίαις καὶ στάσεσι. Ἄρχεται: «Φθάσει μὲν οὖν ἡδη ἡ κατὰ τὸ Λάτρον σεβασμία μονή, ἡ τῷ τοῦ ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ σεμνυομένη Παύλου ὀνόματι.»— β) Ὁμοία τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἀρχομένη· «Οἱ ἐν τῇ κατὰ τὸ Λάτρον διακειμένη ἁγία μονῇ τοῦ ἁγίου Παύλου ἀσκούμενοι μοναχοί.»

65

Πιττάκια βασιλικὰ (ἴσ. Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου) τέσσαρα, λελωθημένα ἐν μέρει καὶ δυσανάγνωστα, διαλαμβάνοντα περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν πλοίων τῆς μονῆς.

66

Ἀποκαταστατικὸν σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ ἀναγραφέως τῆς Ρόδου καὶ τῶν περὶ αὐτὴν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων, περὶ τε τῶν ἐν Λέρῳ καὶ Καλύμῳ κτημάτων τῆς μονῆς, περὶ τῆς Λειψοῦς καὶ Φαρμάκου, ἰδίως δὲ περιγράφον ὀρθοτικῶς τὴν ἔκτασιν τῶν ἐν Κῶ κτημάτων. Ταῦτα δὲ πάντα, κατὰ τὴν περίληψιν τῶν βασιλικῶν χρυσοβούλλων καὶ ὀρισμῶν, καθέξει ἡ μονὴ ἀνενοχλήτως καὶ ἀνεπηρέαστως. Ἄνευ χρονολογίας. Ἄρχεται: «Τὴν ἀπογραφὴν καὶ ἀποκατάστασιν ποιουμένων ἡμῶν τῆς νήσου Ρόδου καὶ τῶν περὶ αὐτὴν, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων.» Ἐν τῷ τέλει: «†Ὁ δοῦλος τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν ἀθέρτου καὶ βασιλέως ἀπογραφεὺς τῆς νήσου Ρόδου, καὶ τῶν περὶ αὐτὴν, καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων, Λέων ὁ Εὐσκαμμάριος.†»

67

Ἀποκαταστατικὸν τοῦ αὐτοῦ ἀναγραφέως τῆς Ρόδου καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων, ἐν ᾧ ἀναφέρονται ὀνομαστὶ οἱ ἐν τῇ Λέρῳ προσκαθήμενοι, καὶ τὰ ἐν τῇ Κῶ κτήματα τῆς μονῆς. Ἡ ἀρχὴ διέφθαρται. Φέρει ὑποκάτωθεν μολυβδίην σφραγίδα, παριστῶσαν ἐκ τοῦ ἐνὸς μὲν τὴν Θεοτόκον ὀρθίαν καὶ τὸν Χριστὸν φέρουσαν ἐν ἀγκάλαις, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου τοῦς ἐφεξῆς στίχους.

Βροτῶν ροῆς ἡ στάσις] τὰς πράξεις κύρο[ν?],

Αἰῶσι μακροῖς] τῆς ροῆς δ[ί]χα, κόρ[η].

Ἀχρονολόγητον καὶ αὐτό.

68

Ἀπογραφῆς γράμμα ἐν μεμβράνῃ, σσηπηδὸς καὶ λίαν δυσανάγνωστον, ὑπερ ἐγένετο ἐν ἔτει ςψζγ (†1255) ὑπὸ τοῦ ἀναγραφέως καὶ ἐξισωτοῦ τῶν νήσων Λέρνης καὶ Καλύμνου Κωνσταντίνου. Ἄρχεται:

«Καθ' ὄρισμὸν βασιλικὸν πρὸς ἀπογραφὴν καὶ ἐξισωσιν τῶν νήσων Λέρνης καὶ Καλύμνου ποιούμενοι.»

69

Ἴσον γράμματος τοῦ σεκρέτου τῆς θαλάσσης περὶ ἐξκουσεῖας τοῦ πλοίου τῆς μονῆς, καὶ τῆς χωρήσεως αὐτοῦ ὀπόσων μοδίων τῆς θαλάσσης ὑπάρχει. Ἄρχεται: «Ἐφθασε μὲν ἐξαμωθῆναι παρὰ τοῦ καθ' ἡμῶν σεκρέτου τῆς θαλάσσης, καὶ παραδοθῆναι τῷ μέρει τῆς σεβασμίας μονῆς.»

70

Γράμμα τοῦ σεκρέτου τῆς θαλάσσης διαλαμβάνον ὀπόσων ἐστὶ πῆχων κατὰ τε μῆκος πλάτος καὶ βῆθος τὸ νεωστὶ ναυπηγηθὲν πλοῖον τῆς μονῆς. ἔχει τὰς ἰδιοχειρῶς ὑπογραφὰς τῶν σεκρετικῶν τοῦ αὐτοῦ σεκρέτου, καὶ γέγονεν, ὡς εἰκάζεται, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου Γ' Ἀγγέλου τοῦ Κομνηνοῦ· τότε καὶ γὰρ ἦν ἡγούμενος τῆς μονῆς ὁ ἐν αὐτῷ ἀναφερόμενος Ἀρσένιος. Ἄρχεται: «Ἡ ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ διακειμένη σεβασμία μονὴ τοῦ ἐν ἀποστόλοις ἡγαπημένου.»

71

Ἴσον τοῦ ἀνωτέρω γράμματος πεπιστωμένον ὡς ἐξῆς: «†Ὁ κριτὴς τοῦ βήλου Ἀνδρόνικος σεβαστός... ὁ... ἄριος τὸ παρὸν ἴσον τῷ ἐμφανισθέντι μοι πρωτοτύπῳ ἀντιβαλῶν καὶ ἰσάζον ἐδῶν ὑπέγραψα.†»

72

Πιττάκιον βασιλικὸν [ἴσ. Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου] πρὸς τὸν δοῦκα τῆς Κῶ Γεώργιον Βαλαμῶνα περὶ τοῦ μὴ κατεπεμβαίνειν καὶ καταπλευνεκτεῖν τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἄλσους μοναχῶν τὸν τῆς Κῶ ἐπίσκοπον. Ἄνευ χρονολογίας. Ἄρχεται: «Γραμματικὴ τῆς βασιλείας μου δοῦξ τῆς νήσου Κῶ Γεώργιε Βαλαμῶν.»

73

Πιττάκιον ἀδήλου βασιλέως, πιθανῶς δὲ τῶν νεωτέρων τινὸς Παλαιολόγων, ὡς εἰκάζεται ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς γραφῆς, λελωθημένον ἐκ τοῦ πλάγιου δεξιοῦ μέρους, πρὸς τὸν μητροπολίτην τῆς Χίου, ἵνα ἐλευθέρως κατέχωσιν εἰς κυβέρνησιν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Θεολόγου μοναχοὶ τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ, διδῶσι δὲ αὐτῷ τὸ κανονικὸν δίκαιον. (Ἄδηλον δὲ ποῦ ἔκειτο ἡ τοιαύτη μονή· ἴσως ἐν τῇ Χίῳ.) Ἄρχεται: «Ἐρωτατε μητροπολίτα Χίου καὶ ὑπέριμε. Οἶδας ὅτι ἡ νήσος ἡ Πάτμος.»

74

Γράμμα Ζωῆς Δούκαινας Φιλανθρωπίνης, ἵνα μὴ ἐνοχλῶνται οἱ μοναχοὶ ὑπὸ τῶν κεφαλατικευόντων, ἢ καὶ ἄλλων τινῶν. Σώζεται ἢ ἐπὶ κηροῦ σφραγίς αὐτῆς, καὶ ἄρχεται: «Ἐπεὶ οἱ παρόντες μοναχοὶ οἱ ἀπὸ τῆς Πάτμου ἐκατέλαβον πρὸς με.»

75

Πρακτικὸν παραδόσεως ἐν μεμβράνῃ τῆς ἐν τῇ Κῶ μονῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ τῶν καθαρπαγέντων αὐτῆς κτημάτων ἐπιστροφῇ, ἐνεργηθείσης κατὰ διαταγὴν τῆς αὐγούστης (τῆς Θεοδώρας ἴσως, συζύγου Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου,) ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Βασιλικιώτου πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς Γερμανόν. Ἄρχεται: «Ἐπεὶ ἡ κραταιὰ καὶ ἁγία ἡμῶν κυρία καὶ Δέσποινα διὰ ψυχικῆς ἔνεκα σωτηρίας τῆς ἁγίας βασιλείας αὐτῆς ἐδωρήσατο τὸ εἰς τὴν Κῶ διακείμενον μοναστήριον.»

76

Σιγγιλιὸν βασιλικὸν [ἴσ. Ἰσακίου Ἀγγέλου ἢ Ἀλεξίου Γ'] περὶ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Δυσικοῦ, λελωθημένον καὶ δυσανάγνωστον, ἄνευ χρονολογίας. Ἄρχεται: «Ἐπεὶ ὁ ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν Φυγέλων Ἰωάννης Κουβουκλείσης.»

77

Πρακτικὸν ἀναγραφῆως περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Δυσικοῦ μονῆς, καὶ τῶν μισθίων δουλευτῶν καὶ κτημάτων αὐτῆς, ἅτινα ἐξ ἀφιερώσεως τοῦ κτήτορος αὐτῆς Κουβουκλείσου περιήλθον εἰς τὴν μονὴν τοῦ Θεολόγου. Ἄρχεται: «Ἐπεὶ μετὰ τῶν ἄλλων, ὧν ἀπεγραφάμεθα ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων εὑρομεν καὶ τὴν ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν Φογέλων.»

78

Γράμμα βασιλικὸν [Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου] πρὸς τὴν πρωτοσεβαστήν Μαρίαν Κομνηνὴν Λασκαρίαν περὶ τοῦ μὴ ἐνοχλεῖν τοὺς ἀνθρώπους αὐτῆς τοὺς μοναχοὺς, καὶ ἀπέχειν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς διὰ χρυσοβούλλου δωρηθείσης τῇ μονῇ γῆς, ἐπονομαζομένης ἡ Γωνία τοῦ Πετάνη. Ἄρχεται: «Ἀνεψία τῆς βασιλείας μου πρωτοσεβαστή.»

79

Πιττάκιον βασιλικὸν [Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου] περὶ τῆς αὐτῆς γῆς πρὸς τὸν ἐνεργούντα τὰ τοῦ δημοσίου δίκαια. Ἄρχεται: «Ἐπεὶ τὸ μέρος τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς βασιλείας μου.»

80

Δέσις τῶν ἐποίκων τῆς νήσου Κῶ πρὸς τὸν βασιλέα, δι' ἧς μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ μονὴ τῶν Σπονδῶν ἀνήκει τῇ μονῇ τῆς Πάτμου. Ἄρχεται: «Τολμῶντες οἱ δοῦλοι καὶ σκλάβη (sic) τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας βασιλείας σου δέσποτά μου.»

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΕΝ ΜΑΝΗ, ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 440.)

Ἄνωθεν τοῦ χωρίου «Κουτίφαρη» ἐπὶ τοῦ βουνοῦ, ὅπου ὑπάρχει μικρὸν τι ὄροπέδιον, μοὶ εἶπον, ὅτι ὑπάρχει καὶ φρούριόν τι «τοῦ Μελιγγοῦ» (1) καλούμενον. Καὶ ὡς φαίνεται, ἐκτίσθη ἐκεῖσε διὰ τὸ ἀπότομον τοῦ ὄρους ἐπὶ τῆς ἀποστασίας τῶν ἐνταῦθα διακρινόντων ἀπὸ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ εἰσβολῆς τῶν Σλαύων, περὶ ὧν ὁ Πορφυρογέννητος λέγει: «Μόνοι δὲ οἱ ἔξεριται καὶ οἱ Μιληγγοὶ κατελείφθησαν (ἀνυπότακτοι) ὑπὸ τὴν Λακεδαιμονίαν καὶ τὸ ἔλος. Καὶ ἐπειδὴ ὄρος ἐστὶν ἐκεῖσε μέγα καὶ ὑψηλότατον, καλούμενον Πενταδάκτυλος, καὶ εἰσέρχεται ὡσπερ τράχηλος εἰς τὴν θάλασσαν, ἕως πολλοῦ διαστήματος, διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον δύσκολον, κατόκησαν εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ αὐτοῦ ὄρους ἢ ἐν μὲν τῷ ἐνὶ μέρει οἱ Μιληγγοί, ἢ ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ οἱ ἔξεριται.» (Κωνσταντ. Πορφυρογέν. Κεφάλ. γ' τῆς πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν συγγραφῆς.) Ἄρα λοιπὸν ἐν Θαλάμαις ἡγεμῶν τις τῶν Σλαύων εἶχε τὴν ἑδραν του, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀποστασίας αὐτῶν συμβάσης μεταξὺ τοῦ 829 — 867 μ. Χ. ἀπεσφύθη διὰ τὸ ἀσφαλέστερον εἰς τὸ ὄρος μετὰ τῶν βομφύλων του, ὅθεν ἀντέκρουσε τὸν Βυζαντινὸν στρατηγόν, τὸν ἀποσταλέντα πρὸς καταδάμασιν αὐτῶν. Τότε ἴσως ἐκτίσθη καὶ τὸ ἐν λόγῳ φρούριον. Πολλάκις δ' ἐπανεστάτουν οἱ ἐν Λακωνίᾳ Σλαῦοι κατὰ τῶν Βυζαντινῶν, οἵτινες συχνάκις κατεστενοχώρησαν αὐτοὺς καὶ κατηφάνισαν, ἕως οὗ δὲν ἔμειναν ἐνταῦθα εἰμὴ ὀνόματά τινα τοπικὰ, ἀνκμιμνήσκοντα μόνον τὴν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ταύτῃ γῇ διαμονὴν αὐτῶν ἐπὶ τινος χρόνου.

Εἰς δὲ τὸ χωρίον «Νεμιτζή», μόλις ἐν τέταρτον τῆς Κουτίφαρης ἀπέχον, εὑρον ἐντὸς ναοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν κειμένου καὶ κατεβῆρθημένου, τὰς ἐξῆς ἐπιγραφὰς, ἐπὶ λίθου χρησιμεύοντος ἀντὶ ἁγίας Τραπεζῆς ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ, ἀλλὰ βεβιαίως ἀλλαχόθεν μετακομισθέντος. Αἱ ἐπιγραφαὶ ὡς μία οὖσαι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ λίθου, δυσκόλως διακρίνονται κατὰ τὰ ὅρια αὐτῶν· ὁ πανδαμάτωρ δὲ πλεῖστα ὅσα ἐξήλειψεν ἀπ' αὐτῶν γράμματα. Εἰκάζω μὴπως καὶ ὁ λίθος οὗτος μετηνέχθη ἐκ Θαλαμῶν, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ὀνομάτων «Εὐθυμοκλής» καὶ «Δάμοια», ἅτινα ἀναφέρονται ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ τῇ παρὰ τῷ χωρίῳ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἰνῶς εὐρεθείσης.

(1) Εἰς τὸ χωρίον «Μπλάτσα», ἑδραν τοῦ δήμου Λεύκτρων νῦν, ὑπάρχει ἐκκλησία ἀρχαία ἐν τῷ νάρθηκι τῆς ὁποίας φαίνονται ἐξωγραφημένοι ἐπὶ τὸ Βυζαντινὸν οἱ κτεῖνες τοῦ ναοῦ «Κωνσταντῖνος Μιληγγός καὶ σύζυγος αὐτοῦ.»

ΔΑΜΟΙΑ ΕΠΙ
ΙΟΥΧΑΡΙΣΕΑΟΥ
Τ.Ρ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ
ΒΙΤΟΥ ΑΡΙΩΝ
ΕΙΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗΣ
ΕΥΜΕΝΟΥΣ
F ΔΑΜΟΝΙΚΟΣ ΠΑ...
ΑΡΙΩΝΟΣ

ΔΑΜΟΙΑ ΕΠΙ ΜΕ
ΔΑΜΑΡΟΥΣ
ΦΙΛΟΘΕΟΣ
ΑΡΙΣΤΕΑΣ
ΝΗΦΩΝ
ΑΡΙΩΝ ΕΥ (Θ)...

ΕΦΑΝΑΡΙΩΝ ΝΙΚΟΣΤΡΑ:
N. ΑΡΙΩΝ ΑΡΙΣΤΕ... ΔΕ...
ΒΙ... ΦΙΛΟ ΗΔΟΣ ΒΡ. Α.
ΒΙ ΣΩΤΗΡΙΧΟΣ Χ
Χ ΣΤΟΣ ΚΟΛΑΚΟΣ
ΕΓΘΥΜΟΚΑΗΣ

ΔΑΜΑΡΧΙΑΣ ΒΗΡΟΥ ΚΛΕΩΝ
ΞΕΝΟΦΩΝΝΥΝ ΦΟΔΟΤΟΥ—
ΡΙΟΥΣ.

ΔΑΜΟΙΑ ΕΠΙ ΜΕ
ΔΑΜΑΡΟΥΣ
ΦΙΛΟΘΕΟΣ
ΑΡΙΣΤΕΑΣ
ΝΗΦΩΝ
ΑΡΙΩΝ ΕΥ (Θ)...

ΔΟΝ... ΑΡΥΣ ΑΡΙΩΝ N | ΣΠΑΡΤΙΑΤΗΣ
ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ ΤΗ ΒΕΤΑΛΙΣ ΠΤΑΙΝ.Ρ.Ν...
ΚΑΛΑ... ΚΛΕΩΝ ΑΡΙΣΤΕ
ΝΟΥ... ΔΠΟΛΩΝ ΔC. ΓΩCΙΔΑΜΟΥ
... ΤΙΜΟΚΡΑΤΗΣ Κ
... ΠΑΙ ΣΩΤΗΡΙΔΑC
... ΑΙ ΔΙCΚΑΗC...
... ΙΑC. ΕΥΤΥΧΟC
... ΙΑΝΑΡΤΟC.

Η ΑΡΚΑΔΩΝ
ΔΑΚΩΝ
... ΔΙΟC...

τοῦτο δὲν ἀπαντῶνται ἐρείπεια τῶν ἀρχαίων τούτων πόλεων, ὡς ἐν ἄλλαις ἀρχαίαις ἀς εἶδομεν ἀλλὰ χού. Ἰσως γινομένων ἀνασκαφῶν ἀναφκνῶσι καὶ ἐν ταῦθα αἱ καταπλακωθεῖσαι.

Τὴν δὲ Καρδαμύλην ἔλαβον, τοῦ καιροῦ δραττόμενος, τὴν εὐκολίαν νὰ περιεργασθῶ περισσώτερον μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀποστολῆς μου.

Φέρων λοιπὸν ἀνὰ χεῖρας τὸν Παιουσιανὸν περιήλθον ἅπαντα τὰ μέρη καὶ ἅπασαν τὴν περιφέρειαν τῆς Καρδαμύλης· ἀλλ' οὐχ εὐρον ἀπομακρυνθεῖς «θαλάσσης μὲν ὀκτὼ σταδίου» κατὰ Παιουσιανὴν, εἰμὴ κάτωθεν τῆς Ἀκροπόλεως μικρὰ τινα λείψαντα, ἐπὶ ἀποτόμων βράχων καὶ ταύτης κειμένης καὶ διαφυλαττούσης ἔχνη τινὰ ἀρχαίων οἰκοδομῶν· ἐντὸς δὲ βράχου λελαξχυμένοι ὑπάρχουσι δύο τάφοι παράλληλοι, οἵτινές εἰσιν ἴσως τῶν Διοσκούρων, οὓς λίαν ἐσέβοντο ἐν ταῖς παραλίαις ταύταις χώραις τῆς Λακωνίας, καθὰ λέγει ὁ Παιουσιανὸς ἐν τοῖς ἐξῆς: «Θαλαμῶν δὲ ἀπέχει σταδίου εἴκοσι ὀνομαζομένη Πέφνος ἐπὶ θαλάσσης· πρόκειται δὲ νησίς πέτρας τῶν μεγάλων οὐ μείζων, Πέφνος καὶ ταύτη τὸ ὄνομα· τεχθῆναι δὲ ἐνταῦθα τοὺς Διοσκούρους φασὶν οἱ Θαλαμᾶται· τοῦτο μὲν δὴ καὶ Ἀλκμᾶνα ἐν ἄσματι οἶδα εἰπόντα· τραφῆναι δὲ οὐκέτι ἐν τῇ Πέφνω φασὶν αὐτοὺς· ἀλλὰ Ἐρμῆν τὸν εἰς Πελλάναν κομίσαντα εἶναι. Ἐν ταύτῃ τῇ νησίδι ἀγάλματα Διοσκούρων χαλκᾶ, μέγεθος ποδιαία, ἐν ὑπαίθρῳ τῆς νησιδὸς ἐστίν· ταῦτα ἡ θάλασσα ἀποκινεῖν οὐκ ἐθέλει κατακλύζουσα ὡρὰ χειμῶνος τὴν πέτραν, τοῦτό τε δὴ θαυμά ἐστι, καὶ οἱ μύρμηκες αὐτῇ λευκότερον ἢ ὡς μυρμηκῶν τὸ χρῶμα φαίνουσι· τὴν δὲ χώραν οἱ Μεσσηνιοὶ ταύτην αὐτῶν φασὶν εἶναι τὸ ἀρχαῖον, ὥστε καὶ τοὺς Διοσκούρους μᾶλλον τι αὐτοῖς καὶ οὐ Λακεδαιμονίοις προσήκειν νομίζουσαι». (Παιουσιαν. Βιβλ. III. XXVI. 2—4) Ἰπὸ ταιαύτης τινὸς ἴσως ιδέας ἀγόμενοι καὶ οἱ Καρδαμυλαῖοι θεώρουν τοὺς Διοσκούρους ὡς παρ' ἑαυτοῖς τεθηγκότας· τὴν δὲ ιδέαν ταύτην ὑπέτρεφεν ἔτι μᾶλλον καὶ ἡ ὑπαρξίς τῶν παναρχαίων τούτων ἐν τῷ βράχῳ τάφῳ εἰς Καρδαμύλην· περὶ ταύτης δὲ τάδε λέγει Παιουσιανὸς: «Καρδαμύλη δὲ, ἧς καὶ Ὀμηρος μνήμην ἐποιήσατο ἐν Ἀγαμέμνωνος ὑποσχέσει δῶρων (α), Λακεδαιμονίων ἐστὶν ὑπήκοος τῶν ἐν Σπάρτῃ, βασιλείως Αὐγούστου τῆς Μεσσηνίας ἀποτεμομένου. Ἀπέχει δὲ Καρδαμύλη θαλάσσης μὲν ὀκτὼ σταδίου, Λακεδαιμονίων δὲ καὶ ἐξήκοντα. Ἐνταῦθα πόρρω τοῦ αἰγιαλοῦ τέμενος ἱερὸν τῶν Νηρέως θυγατέρων ἐστίν· καὶ γὰρ τοῦτο ἀναβῆναι τὸ χωρίον φασὶν ἐκ τῆς θαλάσσης

(α) Ἴδου οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος στίχοι τοῦ Ὀμήρου.
«Ἐπὶ δὲ τοὶ δῶσαι εὐναϊόμενα ποτλίεθρα»
«Καρδαμύλην, Ἐγέπην τε, καὶ Ἰρήν ποιήσασαν.»

Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται μοι ἐράνησαν διαφόρων ἐποχῶν, καὶ ὅτι ἐπὶ ἀρχαιότερων ἐπεγράφησαν νεώτεροι· ἡ νεώτερά χεῖρ μάλιστα κατέστρεψε τινὰ τῶν ἀρχαιότερων· τὸ δὲ περιέργον ὅτι ὁ λίθος ἐφ' οὗ αἱ ἐπιγραφαὶ, ἔχει ἄνωθεν στρώμα τι ἰσοπαχὲς χάρτη χονδρῷ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἐπιγραφαὶ· ὁ χρόνος δὲ πολλοῦ συνέτριψε τὸ στρώμα συμπαρασύραν καὶ μέρη τῶν ἐπιγραφῶν εἰς τὴν ἀπώλειαν· φαίνεται δ' ὁ τύπος τινῶν γραμμάτων καὶ κάτωθεν τοῦ λιθίνου ταύτου στρώματος. Ὁ λίθος τὸ μήκος ἑνὸς καὶ ἡμίσεως γαλλ. μ. τὸ δὲ πλάτος δύο ποδῶν, τὸ δὲ βῆθος ἑνὸς ποδός.

Ἄν εἶχον καιρὸν καὶ ἄλλας ἡδυνάμην νὰ ἀνακαλύψω. Διορισθεὶς δ' ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐπαρχοῦ ἐπὶ τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων παρὰ τῷ Δήμῳ Καρδαμύλης ἐσπευδὸν εἰς αὐτόν· διὸ καὶ παρέδραμον μέρη ἐφ' οἷς ἦν δυνατόν νὰ γένη ἀνακάλυψις, ὡς εἰς τὴν κατὰ τὰ παράλια ταῦτα «Πέφνον», περὶ ἧς τοσοῦτον λόγον ποιεῖται ὁ Παιουσιανὸς ἐπεσεκέρθη ὅμως τὴν καθ' ὁδὸν μου Ἀκρόπολιν τῶν Λακεδαιμονίων εἰς θέσιν ἀποπτον καὶ ὠραιοτάτην, ἐξέχουσαν εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐκ τούτου λίαν θελκτικὴν· ἀλλ' οὐδὲν μνημεῖον οὐδ' ἐρείπια σώζονται. Βυζαντινὰ δὲ τινὰ ἔλεσιν καὶ ἴσως Τουρκικῶν χρόνων. Σῶζεται ὅμως παράδοσις ὅτι οἱ Ἐνετοὶ κτιζόντες τὰ φρούρια Μεθώνης καὶ ἰδίᾳ τὸ τῆς Κορώνης, κατ' εὐθείαν ἀντικρὺ κειμένης εἰς τὴν ἀντίπεραν τῆς θαλάσσης παραλίαν τῆς Μεσσηνίας, μετέφερον διὰ τῶν πλοίων τὰ μάρμαρα καὶ τοὺς λίθους καὶ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῆς Καρδαμύλης, καὶ διὰ

αὐτὰς Πύρρον ἀφομένους τὸν Ἀχιλλεῖος, ὅτε εἰς Σπάρτην ἐπὶ τὸν Ἐρμιόνης ἀπῆι γάμον· ἐν δὲ τῷ πολίσερατι Ἀθήνας τε ἱερὸν καὶ Ἀπόλλων ἐστὶ Κάρνειος, καθὰ Δωριεῦσιν ἐπιχώριον». (Παιουσιαν. ἔνθα ἀνωτέρω.) Τὴν σήμερον, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, οὐδὲν σώζεται ἐν Καρδαμύλῃ ἐξαφανισθέντων τῶν πάντων, ἐκτὸς τῶν τάφων καὶ τινῶν ἰχνῶν ἐν Ἀκροπόλει οἰκοδομῶν.

Ἡ δὲ νέα Καρδαμύλη σήμερον ἀνοικοδομουμένη στερεῖται λιμένος· τὰ δὲ πλοῖα σύρουσιν ἐξω, ὡς ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ὀμήρου, ἐν καιρῷ ἀνάγκης. Εἶναι δὲ ἀξιοπαράτητον ὅτι εἰς παραλίαν ἐκτεταμένην ἀπὸ Ταινάρου μέχρι Καλαμῶν δὲν ἀπαντᾷ λιμὴν ἀξίος λόγου· ὁ δὲ τοῦ Οἰτύλου προσχωθεὶς ἔχασε τὴν ἐκτοῦ ἀξίαν. Ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐντεύθεν τοῦ Ταινάρου φαίνονται εἰς τὸ πέλαγος διασπασμένα ὑπὲρ τὰ 300 πλοῖα, ἐνίοτε δὲ ὑπερβαίνοντα καὶ τὰ 500, μὴ δυνάμενα νὰ διέλθωσιν ὑπερθεῖν τοῦ ἀκρωτηρίου διὰ τοὺς ἐναντίους ἀνέμους, καὶ ταῦτα διαφόρων εὐρωπαϊκῶν σημαίων. Ἐκ τούτου γίνεται δῆλον ὅπως ὠφέλει εἶθελον εἶσθαι εἰς τὴν ναυτιλίαν, εἰ ἐπεσκευάζετο τις ἐκ τῶν πολλῶν ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ ὄρμων· ἔτι δὲ καὶ εἰς τὸν πτωχὸν τοῦτον τόπον ἤθελεν ἀποβῆ μέγα εὐεργέτημα· ἀλλ' ἡ Ἑλλάς δὲν ἐγέννησεν εἰσέτι τὸν Κολοβέρτον τῆς, οὐδὲ τὸν ἄνδρα τὸν μέλλοντα νὰ χαράξῃ τὴν πρὸς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἐθνικὴν εὐδαιμονίαν ἄγουσαν.

Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀρεοπόλεως ὁδεῶν πρὸς τὰ ΝΑ. ἀπαντᾷ τις τὰ χωρία «Χάρις καὶ Πύργον» (α) ὀλίγον δ' ἀνωτέρω τὴν λεγομένην «Χαροῦδα», χωρίον τανῦν ἐκ 15 οἰκογενειῶν· τὸ πάλαι δ' ἐπίσημον ἐν τῷ δήμῳ «Νικάνδρου». Σῶζεται δὲ σήμερον ἐν αὐτῷ ναὸς ἀκέραιος ἀπὸ τοῦ 1346 Βυζαντινός, παρὰ τινος ἐπισήμου τῶν μερῶν τούτων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους Μιχαὴλ Καρδιανοῦ ἐπονομαζομένου, ἀρχηγέτου δὲ τῶν περιφημοτέρων τῆς Ἀρεοπόλεως οἰκογενειῶν κατὰ τὴν παράδοσιν. Τὸν ναὸν τοῦτον ἔκτισεν ὁ Καρδιανός ἐπὶ ἐρείπειαν ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ, οὗτινος τὰ θεμέλια εἰσέτι διατηροῦνται, καὶ ἴσως ἦν τοῦ Ἐρμού· εἰς τι δὲ ὑπόγειον αὐτοῦ καὶ παράβυστον ἀπήντησα τάδε: «Ἀνοικοδομήθη καὶ ἱστορήθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τοῦ μεγάλου Ταξιάρχου Μιχαὴλ διὰ κόπου καὶ μόχθου πολλοῦ κάμου ταπεινοῦ Μιχαὴλ τοῦ Καρδιανοῦ καὶ τῆς συμβίου αὐτοῦ Ἄννης καὶ τῶν τεκνῶν ἐκ βάθρων μέχρι στολῆς ἑσπᾶ». Κάτωθεν δὲ τούτων τὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ, κρατούμενον ἐκ δεξιῶν μὲν παρ' αὐτοῦ τοῦ Καρδιανοῦ ἔχοντος πλησίον

(α) Ἴδε περὶ τούτων τὴν πρότερον πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας διευθυνθεῖσάν μοι περιγραφὴν.

τάδε «ὁ ταπεινὸς Π. Ζ. ῥωμαῖος Μιχαὴλ ὁ Καρδιανός», ἐξ ἀριστερῶν δὲ ὑπὸ τῆς Ἄννης ὀλίγον δὲ περαιτέρω ἡ κόρη αὐτοῦ ἐξωγραφημένη μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «ἡ ταπεινὴ παρθένος Καρδιανῆ». Ἀλλὰ κινδυνεύουσι νὰ καταστραφῶσιν αἱ τε ζωγραφίαι καὶ τὰ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ταύτην παλαιογραφίαν παριστανόμενα γράμματα· ὅπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Βήματος ἐξωθεν ὑπάρχει σειρά τις λιθίνη ἔχουσα Βυζαντινὰς γλυφὰς λέοντος καὶ ὄφραων κλπ., παρ' αὐταῖς δὲ καὶ τὰ ἡμισεσθεμένα ταῦτα Βυζαντινὰ γράμματα·

Α ΘC ΠΕΤΗΜΕC ΓΗΤ Α ΛΚ

ΔΙΑ ΜΝC

Ἄνωθεν δὲ ταύτης τῆς σειρᾶς εὐρίσκειται ἡ ἐξῆς ἐπιτάφιος ἐπιγραφή·

ΔΑΜΟΝΙΚΙΑ ΧΑΙΡΕ
ΤΕΙΜΑΡΕΙΝ ΧΑΙΡΕ

Ὁ δὲ, ἐφ' ᾧ αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται, λίθος βεβαίως μετεφέρθη ἀλλαχόθεν ἐκ τινος ἐγγύς· ποὺ ἡ πορρωτέρω κειμένου τάφου ἑλληνικοῦ· ἐτέθη δὲ οὕτως ἐν τῷ οἰκοδομῆν, ὥστε φαίνονται ἀνάποδα τὰ γράμματα· ἔνδειξις αὐτῆ τῆς ἀμαθείας τῶν κτιστῶν ἢ τοῦ διευθύνοντος αὐτούς.

Ἐν δὲ τῷ ναῷ τῷ καλουμένῳ «Παραλία» τὰ Καθαβάκια, ὑπάρχουσιν εἰς τὸ εἰκονοστάσιον δύο στήλαι μεγάλαι, πλήρεις ἐπιταφίων ἐπιγραφῶν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ἐπισήμου, ὡς εἰκάζεται· ἐν αἷς, κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, παρατηρεῖται ἡ ἀνκνέωσις τῶν ὀνομάτων τῶν πάπων εἰς τοὺς ἐκγόνους· ἴδου αὗται·

ΣΩCΙΜΙΑC ΔΑΜΟΧΑΡΙC CΩΤΕΡ. .
ΦΙΛΙΠΠΟC ΦΙΛΙΠΠΟC ΣΩCΙΜΙ[ΔΑ
ΧΑΙΡΕ ΧΑΙΡΕΤΕ
ΚΡΑΤΗCΚΛΕΑ ΣΩCΙΜΙΑ.
ΕΠΙΚΡΑΤΙC ΑΡΕΩC
ΛΑΒΙΠΠΑ ΦΙΛΟΚΛΕΟΥC
ΦΙΛΟΚΛΗC ΣΩCΙΜΙΑΔΑ ΠΡΕCΒΥC ΤΟΥ ΕΘΝΟΥC.

Πιθανὸν ὁ Φιλοκλῆς οὗτος, ὁ τῷ τίτλῳ «Πρέσβυς τοῦ ἔθνους» ἐπιφανόμενος ἐνταῦθα, ἔζη εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν συνεστῆκεν ἦν τὸ κοινὸν Συνέδριον τῶν Ἐλευθερολακῶνων, ἀποτελούμενον ἐκ 17 πόλεων τῶν Λακωνίων, ὡς γνωστὸν, ἐπὶ Ῥωμαίων. Ἰσως καὶ οὗτος ἐλάμβανε μέρος ἐν τῷ Συνεδρίῳ ἢ ἀπεστάλη ποτὲ πρέσβυς τῶν Ἐλευθερολακῶνων εἰς Ῥώμην ἢ ἀλλοχού· ἐντὸς τοῦ χώματος ἐφαίνοντο καὶ τινὰ γράμματα παρὰ τὴν ῥίζαν τῆς στήλης τετραγώνου οὔσης· ἀλλὰ χρήζοντος τοῦ πράγματος ἀνασκαφῆς, ἔμειναν ἄθικτα παρ' ἐμοῦ.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΤΩΝ ΚΓ

ΦΙΛΟΚΛΕΟΥΣ ΖΕΝΑΡΙΑ ΩΣΙΠΑ

ΤΡΟΥ ΧΑΙΡΕ

ΕΤΕ. . . . ΕΤΩΝ ΙΒ.

ΕΥΚΛΕΙΔΑ Ζ.

ΔΑΜΑΡΧΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ.

Και ταύτης εφαινότο κάτωθεν γράμματα εντός εις τὸ χῶμα ὄντα. Ἐν δὲ τῷ καθ' ἑαυτὸν καλουμένῳ «*Ἄγιος Νικόλαος εἰς Πηλιαρῖος*» ὑπάρχει ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης λίθος τεθειμένος, ἐφ' ᾧ ἀνάγλυφον περιστῶν τινα τοξεύοντα κατ' ἕφωος ἐκτυλισσομένου ἵνα ἐφορμήσῃ κατ' αὐτοῦ· λίαν ὠραῖον, ἀλλ' ἔνεκα, φαίνεται, τῆς ἐν αἰθρίῳ τόπῳ προτέρας ἐκθέσεως αὐτοῦ ὑπέστη λειότητά τινα ἐκ τῆς τριβῆς καὶ βλάβην. Κάτωθεν ὑπάρχει καὶ κεφαλή μετὰ περικεφαλαίας. Εὐχῆς ἔργον, ὅπως μὴ ἀπόλληται, νὰ κατατεθῇ ἐν τῷ ἐθνικῷ Μουσείῳ.

Ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἐν Χαροῦδα.

Χάριν δὲ τῆς εὐκολίας τῶν ἀρχαιολογούντων παρασημεῖω ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐστὶν. πόλεων τῶν Ἐλευθερολακῶνων ἐκ τοῦ Παισαίου (Λακωνικ. Βιβλ. 121, XXI, 6-7). «*Ἀριθμὸς δὲ τῶν Ἐλευθερολακῶνων ὀκτώ πόλεις καὶ δέκα εἰσι, πρώτη μὲν καταβάσιν ἐξ Ἀλγίων ἐπὶ θάλασσαν Γυθίον, μετὰ δὲ αὐτὴν Τευθρόνη τε καὶ Ἀξ καὶ Πύρριχος· ἐπὶ Ταινάρῳ δὲ Καινήπολις, Οἴτυλος τε καὶ Λεούκτρα καὶ Θαλάμαι· πρὸς δὲ Ἀλαγονία τε καὶ Γερηνία*» (α) τὰ δὲ ἐπέκεινα Γυθίου πρὸς θαλάσση Ἀσωπὸς, Ἀκριαί, Βοιαί, Ζάραξ, Ἐπίδαυρος ἢ Λιμηρά, Βρασιαί, Γερόνθραι, Μαρῖός. Αὗται μὲν οὖν εἰσὶν αἱ λοιπαὶ τῶν Ἐλευθερολακῶνων ἀπὸ τεσσάρων ποτε καὶ εἴκοσι πόλεων.»

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

(Ἑλληνοδιδάσκαλος Ἀρεοπόλεως).

ΠΕΡΙ ΠΥΡΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗ.

. . . une loi naturelle a toujours plus de beauté et de grandeur que toutes les conceptions de l'imagination humaine.

— (Worms de Romilly.)

Ὁ Γάλλος K. Worms de Romilly ἐξέδοτο ἐσχάτως ἀξιόλογον περὶ Πυρὸς πονημάτιον, ἐξ οὗ ἐρατισθέντες τὰ περισσώτερα συνετάξαμεν τὴν παρούσαν σύντομον διατριβὴν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Παρδώρας*.

Ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων ἐτι χρόνων τὸ πῦρ ὑπῆρξεν ἀντικείμενον μεγίστης περιεργείας· διὸ ποῦ μὲν ἐγένετο πηγὴ ὀρθοκευτικῶν δεισιδαιμονιῶν, καὶ ποῦ μέσον παρασκευῶν γοητείας· ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη ὑπερσχύσασα ἐπηρεασμένη μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν ἐρευναν τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ, ἐξετάσασα·

α) Ποία τίς ἡ αἰτία τοῦ πυρός;

Τὸ πῦρ γεννᾶται ἐκ τῆς διακοπῆς τῆς κινήσεως τινος τῶν σωμάτων.

Ἐκ τοιαύτης διακοπῆς πηγάζει οὐχ ἦττον καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἡλιακοῦ πυρὸς ἢ θερμαντικοῦ. Ὁ ἥλιος, ὡς πᾶς τις γινώσκει, ἐστὶν ἡ ἀφθονωτέρα πηγὴ τοῦ πολλαχῶς χρησιμεύοντος ἡμῖν θερμαντικοῦ· ἡ δὲ ποσότης τοῦ ἐκ τοῦ ἡλίου ἀκοντιζομένου εἶναι τοσαύτη ὅση ἀπαιτεῖται πρὸς διάλυσιν στρώματος παγετοῦ 30 μέτρων πάχους ἔχοντος καὶ περικαλύπτουτος ἅπασαν τὴν ὑδρόγειον.

Ἐκ τῆς αὐτῆς διακοπῆς τῆς κινήσεως ἀναπτύσσεται ὡσαύτως τὸ πῦρ καὶ ἐν ταῖς χημικαῖς συγκράσεσι ταῖς προσερχομέναις ἐκ τῆς φλογώσεως ἢ καύσεως τῶν σωμάτων· οὕτω π. χ. ἔλασμα τι χαλιβιδινον πεπυρακτωμένον καὶ τιθέμενον ἐν ὀξυγόνῳ ἐκτιθειμένῳ εἰς ζωηρότατον φῶς φλογίζεται παραχρημα. Ὡσαύτως καταφλέγεται τάχιστα καὶ αὐτομάτως χάριτος διαθεβεργμένον ἐν διαλελυμένῳ φωσφόρῳ ἅμα τεθεῖς ἐν θεϊκῷ ἄνθρακι.

Ἀναπτύσσεται προσέτι πῦρ σὺν τοῖς ἄλλοις ἐν ταῖς συγκράσεσι τοῦ βρώμου μετὰ στυπτηρίας (aluminium), σοδείου (sodium), ὑδραργύρου· ποτασίου (potassium) καὶ ὑδατος.

Τὸ τῆς καταφλέξεως φαινόμενον τελεῖται πρὸς δε διὰ μίγματος ναφθαλίου μετὰ μιᾶς σταγόνας θεϊκοῦ ὀξέος.

Διὰ δὲ τῆς συσκευῆς ἢ λυχνίας τῆς ἄρτι ἀνακαλυφθείσης ὑπὸ τοῦ K. Bourbouze προξενεῖται λαμπρὸν φῶς διὰ τῆς καύσεως ἀερίου καὶ ἀέρος μιγνυομένων εἰς ἐπαφῇ πρὸς πλέγμα τι (toile) πλατίνης.

Ἡ καύσις ἐμπορεῖ ἀκόμη νὰ πηγᾶσῃ ἐκ τῆς συμπυκνώσεως ἀκοντιζομένου θερμαντικοῦ καὶ φωτός ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας καυστικοῦ κατόπτρου.

Ἐκ τῶν ἀξίων σημειώσεως πηγῶν τοῦ θερμαντικοῦ ἐστὶ καὶ ἡ βραδεία καύσις ἢ ἐνεργουμένη διαρκούσης τῆς ζωῆς ἐν τοῖς ὀργανικοῖς οὔσι· δηλαδή τὸ ζωτικὸν θερμαντικὸν τὸ ἀναπτυσσόμενον ἐκ τῆς καύσεως τοῦ ἀνθρακικοῦ τε καὶ ὑδρογόνου μετὰ ὀξυγόνου οὗ ἔνεκα ἐν ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ κατακαίεται καθεκάστην κατὰ μέσον ὄρον 240 γραμμάρια ἀνθρακικοῦ.

β) Ποία τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πυρός;

Τὰ σώματα τὰ ἐκ συγκράσεως πηγάζοντα δὲν φέρουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς ιδιότητας τῶν ἐξ ὧν σύγκεινται ἀπλῶν σωμάτων, ἀλλ' ἀποκτῶσι νέας τινὰς ιδιότητας. Οὕτως εἶναι πασίγνωστον π. χ. ὅτι τὸ χλώριον καὶ τὸ σόδιον εἰσι δύο ἰσχυρὰ δηλητήρια· καὶ ὅμως ὡς ἐκ τῆς συμμίξεως αὐτῶν γεννᾶται τὸ χλοροῦχον κάλιον, ἧτοι τὸ μαγειρικὸν ἄλας.

Ἐκ τῆς καύσεως τῶν ἐλαίων, τῶν ξύλων καὶ ἀνθράκων παράγεται ἀνθρακικὸν ὀξύ τε καὶ ὑδωρ, ἐὰν ἡ καύσις ἦναι ἐντελής. Ἀλλ' ἂν ἡ καύσις γίνεται ἀτελῶς πως γεννῶνται ἄλλα τινα προϊόντα. Οὕτως ἐὰν τις εἰσπνεύσῃ τὴν φλόγα ἐνὸς κηρίου διὰ μέσου ὑδατος ἐμπεριέχοντος διαλελυμένου νιτρικῶν ἄργυρον, ἢ κατάκαυσις γίνεται ἀτελής· ἐπομένως ἐν διαστήματι ὀλίγων λεπτῶν γεννᾶται οὕτως εἶδος τι πυρσοκόρου πυρίτιδος εἰκοσάκις σχεδὸν ἰσχυροτέρης τῆς κοινῆς πυρίτιδος, δηλαδή ὀξυδικὸς ἄργυρος (acétiture d'argent).

Τὸ δὲ ὀξυδοῦχον τοῦ ὀξυδικοῦ ἄργυρου (acétile d'acétiture d'argent) ἀπελευθερούμενον ἐν φιαλίδι δύναται νὰ καθ' ἀκινδύνως· ἐνῶ τὸ ξηρὸν ὀξυδικὸν τοῦ ἄργυρου (acétiture d'argent sec) θερμαινόμενον ἐπὶ πλίνθου καθίσταται πυρσοκόρον.

γ) Τί δὲ ἐστὶ πῦρ;

Εἶπομεν ἤδη ὅτι αἰτία τοῦ πυρός ἐστὶν ἡ παύσις κινουμένου τινὸς σώματος. Ἐν ἔργῳ ἢ χημικῆ συγκρούσεως τῶν μορίων, καταπιπτόντων δηλαδή τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ. Οὕτως ἡ παύσις τῆς κινήσεως καθίσταται ἡ μόνη αἰτία τοῦ πυρός· ἀλλὰ τί ἐστὶ τὸ πῦρ;

Ἔστι δονητικὴ τις τοῦ αἰθέρος κίνησις, ἧτοι ἀλλοιώσις τις τῆς μεταβατικῆς κινήσεως τῶν σωμάτων (transformation de mouvement de translation de corps) μὴ καθισταμένη ἄλλως ἐπαισθητῆ ἢ ὑπὸ μορφήν φωτός τε καὶ θερμαντικοῦ· ὥστε τὸ φῶς οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος θερμαντικαὶ δονήσεις καθιστάμεναι ὄρατα. Πλεῖστοι δὲ ἀποδείξεις ὑποστηρίζουσι τὴν θεωρίαν ταύτην· οὕτω π. χ. ἐστὶ πασίδηλον ὅτι τ' ἀποτελέσματα τῆς συγκρούσεως μεταδίδονται οὐ μόνον ἐκ τοῦ σύγγυς ἀλλὰ καὶ ἐν ἀποστάσει. Ἐὰν λοιπὸν βίψω-

μεν ἐλεφάντινόν τινα σφαῖραν κατὰ σειρᾶς ἐτέρων σφαιρῶν τῆς αὐτῆς ὕλης κειμένων ἀλληλοδιαδόχως κατὰ γραμμὴν ἐπὶ ἐπιπέδου, ἢ ῥιφθεῖσα σφαῖρα θέλει σταθῆ, καὶ ἀπεναντίας θέλει κινήθῃ ἢ κατὰ τὴν γραμμὴν ἐσχάτη. Ἐὰν δὲ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν παρεμποδισθῇ ἢ κίνησις τῆς ἐν λόγῳ τελευταίας σφαίρας, ἀναπτύσσεται ἅμα θερμαντικὸν ἀνάλογον πρὸς τὴν ταχύτητα δι' ἧς ἐκινεῖτο ἡ πρώτη τῆς σειρᾶς σφαῖρα. Τὸ οὕτω λοιπὸν ἀναπτύχθην θερμαντικὸν ἐγεννήθη ἐκ τῆς παύσεως τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος τελευταίας σφαίρας.

Οὕτω πᾶν στοιχεῖον ἠλεκτρικῆς στοιβάδος δὲν εἶναι ἢ τὸ μέρος ἐν ᾧ συμβαίνει τὸ χημικὸν φαινόμενον τῆς συγκράσεως ἢ ἡ σύγκρουσις τῶν μορίων, ἧς τ' ἀποτελέσματα δύναται νὰ μεταδοθῶσι καὶ εἰς ἀπόστασιν. Ἐπομένως ὅσον πλεῖοτερα στοιχεῖα θέλει ἔχει ἡ ἠλεκτρικὴ στοιβάς, τόσον ἰσχυρότερα θέλουσιν εἶσθαι τ' ἀποτελέσματα αὐτῆς. Τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός πειράματα ἀποδεικνύουσι τὴν πορείαν τῶν ἐν λόγῳ συγκράσεων.

Ἐὰν κατὰ τὰ ὠραῖα πειράματα τοῦ Foucault, ἐκσφενδονίσωμεν διὰ φακῶν τὰς εἰκόνας ἀνθρακικῶν κόνων τῆς ἠλεκτρικῆς λυχνίας ἐπὶ ἐνὸς παραπετάσματος (écran) τοῦ ἀμαυροῦ θαλάμου, θέλωμεν ἰδεῖ τὸν θετικὸν λεγόμενον ἄνθρακα νὰ κοιλιᾶν καὶ νὰ σμικρύνεται, ἐνῶ ὁ ἕτερος ἐξογκοῦται καὶ αὐξάνει ὡς ἐκ τῆς μεταθέσεως τῶν μορίων. Ἀποσυντιθέμενον δὲ τὸ ἠλεκτρικὸν πῦρ καὶ ἐξεταζόμενον τὸ φάντασμα τὸ διὰ τοῦ πρίσματος γεννηθὲν, καταφαίνονται αἱ διαφοραὶ αὐτοῦ ἀναλόγως τῆς ἐξ ἧς πηγάζει ὕλης, δηλαδή ἂν αὐτὴ ἦ στερεὰ ἢ βραυστὴ πεφλογισμένη ὕλη, ἢ πεφλογισμένος ἀτμός.

Τὰ πειράματα, λέγει, ὁ K. Worms de Romilly, τὰ ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ φωτεροῦ ἢ μὴ φωτεροῦ θερμαντικοῦ δὲν εἶναι ἢ μικρόν τι μέρος τῶν ἀπολειπομένων εἰσέτι νὰ ἐνεργήσωμεν. Ἐὰν δὲ ἅπασαν σχεδὸν τὴν χημείαν καὶ πλεῖστον τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης ἐπεξεργαζόμεθα, δὲν ἠθέλωμεν πάλιν ἐξαντλήσει τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα.

Σύντομος διατριβή, προστίθηναι, ὡς ἡ παρούσα δὲν δύναται ν' ἀποβλέπῃ ἢ πρὸς διασάφισιν ἐνός τινος ζητήματος, εἴτε μιᾶς μόνης ιδέας. Ἡ δὲ παρούσα διατριβὴ ἐπιτυγχάνει, φρονῶ, τοῦ προτιθεμένου σκοποῦ ἐὰν ἠδυνήθημεν νὰ καταδείξωμεν ὅτι τὸ θερμαντικὸν (chaleur) δὲν εἶναι ἢ κίνησις τις τοῦ αἰθέρος, ἧτις ἐν τισὶ περιστάσει καθίσταται ἐπαισθητῆ εἰς τοὺς ἡμετέρους ὀφθαλμούς, καθισταμένη δηλονότι φωτερά· καὶ ὅτι ἡ κίνησις αὕτη εἶναι δονητικὴ (vibratoire), προξενουμένη ἐκ τῆς καύσεως μεταβατικῆς τινος κινήσεως (arrêt d'un mouvement de translation.)

I. ΔΕ-ΚΙΓΓΑΛΛΑΣ.

(α) Ἡ Γερηνία πρότερον ἐλέγετο Ἐνόπη, καθὰ λέγει αὐτὸς ὁ Παισαῖος· «*Πόλιν δὲ ὀνομαζομένην ἐν τοῖς ἔσπεσι Ἐνόπην τοῖς Ὀμήρου, Μεσσηνίους ὄντας, ἐς δε τὸ συνέδριον συντελοῦντας τὸ Ἐλευθερολακῶνων, καλοῦσιν ἐφ' ἡμῶν Γερηνίαν.*»

Ἴδε ἀνωτέρω τὸν στίχον τοῦ Ὀμήρου, σελ. 11.

Ἐν Γερηνίᾳ ὑπάρχει ὄρος Καλάθιον λεγόμενον καὶ σπηλαίων θίας ἀξίον. Σημειωτέον δὲ ὅτι καθ' ὅλην τὴν παραλίαν ταύτην παρατηροῦνται σπραγγώδη ἄντρα· κάτωθεν δὲ τῆς Ἀρεοπόλεως ὑπάρχει σπηλαίων παρὰ τὴν παραλίαν, ἐξ οὗ ἐξάγονται πολλὰ τῆς φύσεως ἔργα σταλακτικῶν ἀπολιθώσεων.

ΣΥΛΛΟΓΗ

λέξεων, φράσεων και παροιμιῶν
ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΥΘΗΡΩΝ.

(Συνήχ. 18ς φυλ. 480.)

Υ

Υπεργα. Τὰ ἐργαλεῖα τεχνίτου τινός ἢ ξυλουργοῦ. Λέγονται καὶ σύνεργα.

Υπερηφανόξυλο καὶ **Περηφανόξυλο.** Ὁ ὑπερήφανος ἄνθρωπος, ὁ οὐματίας.

Υπερμαχῶ καὶ **Περμαχῶ.** Προσπαθῶ ὕλαις δυνάμεσι νὰ κατορθώσω τι, καὶ **ὑπέρμαχος** ὁ ὑπερπιστής.

Υπνομάχος. Ὁ φίλυπνος, παρ' ἄλλοις ὑπνιάρης. Λέγεται καὶ κοιμισουλᾶς καὶ νυπνοφαγᾶς.

Υχι! Ἐπιφωνηματικὸν εὐόδους τινος ὁσφράνσεως, ὡς «Υχι μυρωδίαις!» (ἀντίθετον τοῦ Φουχι ἢ Σκιοῦφου ἐπὶ δυσωδίας.) § **Υχι** καὶ **Υχιτας** σημαίνει πρὸς τοῦτοις καὶ εὐπρέσκειαν ἐκδικήσεως, ὡς «Υχι κλά νὰ πάθῃ,» ἢ κλά νὰ σοῦ κάμῃ.

Υποθεσιάρης. Ὁ ἔχων δίκην τινὰ ἢ κρισολογίαν.

Υστερικά καὶ **Στερικά** αἱ παθήσεις τῆς μήτρας. «Ἐχει, ἢ τὴν ἐπλάσαν τὰ ὑστερικά της.» Σημαίνει νευροπαθεῖς τινὰς τῶν γυναικῶν.

Φ

Φαβατᾶς. Ὁ ἰκανὸς μόνον διὰ νὰ τρώγῃ τὴν φάβα (ἔτνος) ruyée. Καὶ μεταφ. ὁ Ζωφοδεὴς καὶ ἀνίκανος.

Φαγκλι (τὸ) εἶδος σιδηρᾶς ἐσχάρας, ἐφ' ἧς τίθεται πυρὰ ξύλων πρὸς κυνηγεσίαν τῶν ὀρύγων ἐν κκιρῶ νυκτός. Ἐξ οὗ καὶ ῥῆμα **φαγκλώνω** ἢ **μαγκλώνω**, προπαρασκευάζω τὸ πρὸς κυνηγεσ. **φαγκλίον.**

Φάγνα (ἡ) τὸ φαγητόν. «Εἶν' ὁ νοῦς του γιὰ φάγνα» ἢ «ἐκατσε στή φάγνα.»

Φαγουλάρικα. Λέγονται τὰ φαγώσιμα ἢ ἐδώδιμα.

Φαγοπότι. Τὸ φαγητόν μετὰ τοῦ ποτοῦ (Ripaille) εὐωχία, συμπόσιον.

Φαγοῦρα. Ὁ κνισμὸς κοιν. ξυσμάγρα.

Φάδι. Τὸ ὑφάδιον. Λέγεται καὶ **Φασία** ἀντὶ ὑφασία, τὸ ὀριζόντιον νῆμα τοῦ ὑφάσματος. «Τὸ φάδι καὶ τὸ στημόνι» (la trame et la chaîne.)

Φακίδες. Αἱ φακοειδεῖς κηλίδες τοῦ δέρματος καὶ κυρίως τοῦ προσώπου.

Φάουσα. Ἡ φάγουσα. Εἶδος ἔλκους κηκοήθους (ulcère, rongeur).

Φαρμακοτέρης, καὶ **στρυφοντέρης,** ὁ μοχθηρὸς καὶ ἐπίβουλος.

Φασκομηλέα ἢ **φλασκομηλέα** (φυτ.) Ἐλελίσφακος, ἢ ἀλησφακίλ παρ' ἄλλοις καὶ σουλφακίλ.

Φαφλατᾶς. Ὁ μωρόλογος, ὁ φλύαρος καὶ κομπορήμων.

Φαφούτης. Ὁ στερημένος ὀδόντων, κουτσὸδόντης. «Γέρος φαφούτης.»

Φεγγαριάτικο. «Τοῦ ἤλθε τὸ φεγγαριάτικο» τουτ. ἢ περιοδικὴ ὀργὴ ἢ μανία ὡς ἐπὶ τῶν σεληνιαζομένων.

Φεγγίτης. Μικρὰ θυρίς ὕπως εἰσέρχεται φῶς εἰς τὸ οἶκημα.

Φελλᾶ. (τρ. προσ.) (ἴσως ἐκ τοῦ ὀφέλλω-φέλλω-ῶ.) «Δὲ φελλᾶ» τουτ. δὲν ἔχει ἀξίαν, ἢ εἶναι πρόστυχον τὸ πρᾶγμα. Ἐπὶ δὲ ἀνθρώπου σημ. δύναμιν ἢ ἰκανότητα, ὡς «ἐγέρασε καὶ δὲ φελλᾶ». Δὲν φελλᾶ νὰ σπκώσῃ τὸ βάρος· ἐκ τούτου καὶ ἡ λέξις **φελλεσάμενος** σημαίνουσα ἰσχυρὸν ἢ δυνατὸν ἄνθρωπον.

Φελλὲ (τὸ) καὶ **φελία** πληθ. Λέγεται ἐπὶ σκευῶν διαρραγέντων ἢ κομματιασθέντων ὡς ἡ φρ. «Ἐσπασε κ' ἔγεινε φελία» ἢ λεπτὰ τεμάχια (ἴσως ἐκ τοῦ **peleg**-ραγιζῶ.)

Φελτσάδα ἢ παρ' ἄλλοις **Βελάντζα** ἢ **Μπαταρία.** Εἶδος μαλλίνου σκεπάσματος κρεββατίου.

Φευγατίζω. Χορηγῶ τὰ μέσα τινὸς πρὸς φυγὴν, ἢ συντελῶ πρὸς φυγάδευσιν.

Φιλικάδα ἢ **φιληνάδα,** ἢ φίλη. Καὶ **φιλιάτικο** πρᾶγμα ἀντὶ φιλικὸν πρᾶγμα, ἄξιον διὰ φίλον, ἐκλεκτόν.

Φιλεύω, φιλοδωρῶ χαρίζω τι. «Τὸν ἐφίλεψε» τουτ. τῷ ἐδώρησέ τι.

Φιλ-κλειδί (ἐπίρ.) «Ἐγειναν φιλι-κλειδί» τουτ. φίλοι ἀδιάσπαστοι.

Φιλι-κλωσάρι (τὸ) εἶδος παιγνιδίου συνήθους εἰς συναναστροφᾶς χωρικῶν μεταξὺ ἐραστῶν.

Φιλικουρα καὶ **φινόκαλα** τὰ παρ' ἄλλοις φρόκαλα ἢ σκίβαλα.

Φυλλοκάρδια καὶ **φυλλόψυχα** (τά.) Λέγεται ἢ καρδιακὴ χώρα. «Μ' ἔκαψε στὰ φυλλοκάρδια.»

Φιλοπροσωπίδα καλεῖται τὸ χόριον, ἦτοι τὸ μεμβρανώδες περικάλυμμα μεθ' οὗ τίκεται ἐνίοτε τὸ ἔμβρυον.

Φκλάρι ἀντὶ φτυάρι. Τὸ πτυάριον, πτύον, (pelle.)

Φκλάρω ἀντὶ φτιάνω ἢ φτειάνω, κατασκευάζω, καὶ **φκλασίδι** τὸ ψιμύθιον.

Φορρωτῆρα φορρωπῆρα καὶ **φορρωτῆρα** (ἡ). Κκλεῖται βᾶθος διχαλωτὴ κατὰ τὴν ἄκρην, δι' ἧς ὑποστηρίζονται αἱ φορτώσεις καὶ ἐκφορτώσεις τῶν ὑποζυγίων.

Φουκέντρα ἢ **Βουκέντρα.** Τὸ βουκέντρον δι' οὗ ἐλκύνουσι τοὺς ἀρωτῆρας βόας ἢ βοῖδοκέντι παρ' ἄλλοις.

Φουτῶνει (τρ. πρ) «Καίεται καὶ φουτῶνει» ἢ «ἐκάν κ' ἐφούντωσε,» τουτ. ἔγεινε πυρίφλεκτος, παρ' ἄλλοις ἐκόρωσε. § **Ἐφούντωσε** λέγεται καὶ ἐπὶ σφοδρᾶς συγκινήσεως χαρᾶς ἢ παρὰφροσύνης.

Φουτούλης καὶ **Λελοφουτούλης.** Ὁ ἐλαφρόμυαλος, ὁ τρελούτσικος.

Φούγτα ἢ κορυφὴ δένδρου κτλ, καὶ ὁ κροσσός· καὶ ἡ φρ. «ἔχει δουλιὰς με φούνταις» λέγεται εἰρωνικῶς ἐπὶ σπουδαίων ὑποθέσεων.

Φουρκοθελέα εἶδος θηλιάς κινητῆς. «Τὸ ἔδεσε φουρκοθελέα.»

Φουρτάγια. Αὐτὰ φουρτάγια. Λέγονται τὰ τηγανισμένα ταρακτὰ αὐγά, καὶ σφουγγάττα (omelette.)

Φουσκοδεγντιά. Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν φουσκώνουν τὰ δένδρα (temps de la sève).

Φουχιτάζω ἀντὶ φουχιτάζω ἢ χουφιτάζω. Δράττω διὰ τῆς φούκτας, διὰ τῆς χειρός· καὶ **φουχτιά** ἢ **δραχμῖς,** ἢ **χειριά** (ἴδε καὶ **χαχαλιάζω**).

Φλασκάπηδα. Εἶδος ἀπίων ὁμοίου μεγέθους με φλασκία ἢ ἀγκλιά. Λέγ. καὶ **Κολοκυνθάπηδα** ἀλλαχοῦ.

Φλησκοῦρι. Εἶδος φυτοῦ. Τὸ Βλήχωνιον ἢ Γλήχωνονος τῶν ἀρχαίων (pouliot).

Φοβέρα = φοβέρισμα, ἀπειλή. «Τὸν πῆρε με τὴν φοβέρα» καὶ **Φοβεταίρης** ὁ φοφοδεής.

Φραή. Ἡ φραγῆ, ὁ φραγμός. Λέγεται καὶ **Φράχτη,** τὸ περιφραγμα.

Φρένα (τά). «Δὲν ἔχει τὰ φρένα του καὶ τὰ λογικά του.» «Δὲν εἶνε με τὰ φρένα του καὶ με τὰ σύγκαλά του,» τουτ. εἶνε ἔξω φρενῶν.

Φριξη. Λέγεται ἢ ἐμφραξις τῆς κάτω κοιλίας, ἢ ἡ δυσκοιλίτης· καὶ **φριξης** ὁ φιλάργυρος, μτφρ.

Φρίσουλο (κάρφος) καὶ πληθ. φρίσουλα. Καὶ φρύγανα. Τὰ ξηρὰ ξυλάρια, ἢ ἄχυρα· καὶ ῥῆμα **φρύσσω** τὸ φρύγω = ξηραίνω εἰς τὸ πῦρ.

Φρύδι (τὸ). Ἡ κορυφὴ ὄρεινου μέρους.

Φτάζυμα ἀντὶ ἐπτάζυμα. Εἶδος ἄρτου κατασκευαζομένου με ἄλευρον καὶ ἐρεβίνθους.

Φτάκοιλα (τὰ) ἐπτάκοιλα· εἶδος σταφυλῆς ἀλλοδιαδόχως φρουσῆς καρπῶν.

Φτακάθαρο = ἐπτακάθαρον. «Ἐσκόνταψε στὸ φτακάθαρο» τουτ. εἰς τόπον καθαρὸν ἢ ὁμαλόν. Λέγεται καὶ **φτακαθαρισμένος** ὁ λίαν πανοῦργος ἢ παμπόνηρος. Λέγεται καὶ ἐπὶ κακοήθους γυναικός.

Φταλμῶς (ἢ **φταλμός**) ἐπίρρ. ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, παρευθῆς, ἐν τῷ ἄμα.

Φτακνῶσι (τὸ) «Ἄλευρι ἢ ψωμί φτακνῶσι» τὸ ἐπτάκις κρησαρισθὲν, λεπτότατον καὶ λίαν λευκόν.

Φτάψυχος (ἐπτάψυχος). Λέγεται ἐπὶ ἀνθρώπου καὶ ζώου. Ὁ ἔχων ἰσχυρὰν κρᾶσιν ἢ ἀντέχων καὶ δυσκόλως ἀποθνήσκων.

Φτεξάδι, **φεξάδι** καὶ **ψεγάδι.** Ἐλάττωμα ἢ ἔλλειψις ἐπὶ ἀνθρώπου ἢ πρᾶγματος. Καὶ **φταίχτης** λέγεται ὁ πταίστης ἢ ἐνοχος, καὶ ῥῆμα **φταίω**.

Φτηνόδωρος ἢ **εὐθηνόδωρος.** Ὁ μεγαλόδωρος καὶ μεταδοτικός, ἢ γενναῖος· εἰς τὸ δίδειν.

Φτουρά (τρ. πρ) αὐξάνει ἢ πληθαίνει. «Τὸ ψωμί ἢ τὸ στάρι φτουρά.» § **Φτουρά** ἢ **φτορά** παρ' ἄλλοις σημ. διαρκεῖ ἢ διατηρεῖται. «Φτουροῦν τὰ ποδήματα.»

Φτόνο (τὸ) καὶ **φτόνος** ἢ **φτοῦντος** καὶ **μπεφτοῦνος** ἢ **μπεφτός** καὶ **μφοφτός.** Ὁ δεινὰ ἢ ὁ τέτοιος παρ' ἄλλοις.

Φύρα (ἡ) ἐκ τοῦ φύραμα. Τὸ ἔλλειμμα. Καὶ ῥῆμα **φύρασει** ἢ **φυρά.** Καὶ **φουρασμένος,** ὁ ἐλαττωθείς.

Φυκάρι, τὸ θηκάρι ἢ θήκη τοῦ μαχαίριου. Κολεός, **fourreau,** **gaine.**

Φυλακτᾶρι (τὸ) καὶ **φυλαχτό.** Τὸ φυλακτήριον, περιάπτον. **Τέλεσμα,** **Amulette,** **Talisman** (ἐγκόλπιον.)

Φυτᾶρι (τὸ) προσφ. διὰ τοῦ d καὶ φύτρο. — Νέον φυτόν, ἔρνος, βλάστημα. Καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου· «Τί φυντάνι ποῦ εἶνε!»

Φυτεία (ἡ). Ἡ νεοφυτευθεῖσα ἄμπελος.

Φύτρα, μτφρ. ἡ γενεά. «Νὰ πάρῃ ἄνεμος τὴ φύτρα του.»

Φῶλι (τὸ) καὶ **Προσφῶλι** ἢ **φωλείτης.** Τὸ προστιθέμενον ὠν ἐν τῇ φωλεᾷ ἵνα πγαίνου αἱ ὄρνιθες νὰ γεννοῦν ἐκεῖ, καὶ ῥῆμα **φωλάζει** = κάθεται ἐπὶ τῶν ὠν εἰς τὴν φωλεάν.

Φωτερά (τά). «ἔχει πολλὰ φωτερά» ἀντὶ φῶτα éclairages.

Φωτὰ καὶ **φλόγα.** «Εἶνε φωτὰ καὶ φλόγα,» τουτ. πολὺ ἀκριβὸν, ἢ ὑπερόγκου ἀξίας.

Φωτίκι (τὸ). Λέμεται τὸ παρὰ τοῦ ἀναδόχου πρὸς τὸ νεοφώτιστον ἢ νεοβαπτισθὲν τέκνον περιβαλλόμενον χιτῶνιον καὶ πληθ. **φωτίκια** τὰ φιλοδωρήματα τοῦ ἀναδόχου. («Ἐπειτα τὸ τέλος.»)

ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΠΟΛΙΤΕΙΟΓΡΑΦΙΚΑ. Κατὰ τὸν Γυέρβουον ἡ τάσις πρὸς τὸ κακοῦργειν ἀναπτύσσεται πρωϊμώτερον εἰς τοὺς ἄνδρας ἢ τὰς γυναῖκας· ἐνῶ πάλιν παύει πρωϊμώτερον εἰς ἐκείνους. Οὕτως ἐκ χιλίων ἀρβένων ἐγκληματιῶν, 19 ἦσαν ἡλικίας κατωτέρης τῶν 16 ἐτῶν, 169 διέτρεχον τὸ 16 μέχρι τοῦ 21, 162 τὸ 21 μέχρι τοῦ 26, τὸ δὲ πλείστον τῶν λοιπῶν εἶχεν ἡλικίαν 35 περίπου ἐτῶν. Ἐνῶ ἴσος ἀριθμὸς θηλέων ἐγκληματιῶν ἔδωκε τὴν ἐξῆς ἀναλογία κατὰ τὰς αὐτὰς ἡλικίας, δηλαδὴ 14, 135 καὶ 158, τοῦ ἐπιλοίπου ἀριθμοῦ τὸ πλείστον μέρος ἦτον ἡλικίας 40 — 50 ἐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡλικίας τῶν 50 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία εἰς ἀμφοτέρω τὰ φύλα. Κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις τῶν δικαστικῶν τῆς Γαλλίας ἀρχῶν ἐξάγεται ὅτι τὸ πλείστον μέρος τῶν καταδικῶν εἰσὶν ἄγχοι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Δεγγεβίλλου, Μορογγίου καὶ Μιχέλου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγκλημάτων ἤ-
ξησεν ἐν Γαλλίᾳ ἀναλόγως τῆς διαδόσεως τῆς παι-
δεΐας· οὕτω μεταξὺ 25,000 πάντη ἀγραμμάτων ἀ-
νζλογοῦν 5 ἐγκληματῖαι, ἐνῶ μεταξὺ ἴσου ἀριθμοῦ
γινωσκόντων γράμματα ἀριθμοῦνται 6 ἐγκλημα-
τῖαι, καὶ μεταξὺ ἴσου ὡσαύτως ἀριθμοῦ τελειοδι-
δάκτων 15 ἐγκληματῖαι! (1).

Ὁ Γιαννέτος στηριζόμενος εἰς ἐπισήμους πολλῶν
ἐτῶν πληροφορίας ὑπολογίζει εἰς 10,000 τοὺς κατ'
ἔτος συλλαμβανόμενους ἐν τῇ πόλει τῶν Παρισίων
κλέπτας. Ἐκ τούτων, λέγει, πρέπει νὰ ὑπολογίσω-
μεν ὅτι οἱ ἑξακισχίλιοι εἰσὶν ἐκ τῶν κλεπτόντων
μόνον τὸ προστυχόν. Οἱ τρισχίλιοι ἐκ τῶν ἐχόντων
τὴν τόλμην τοῦ ἀρπάξαι τὰ βαλάντια καὶ λοιπὰ
πράγματα ἐξ αὐτοῦ τοῦ θυλακίου. Καὶ ἐκ τούτων
δισχίλιοι μάλιστα ἔχουσι τὴν τόλμην νὰ παραβιά-
ζωσιν, ἀπόντων ὅμως τῶν οἰκητόρων, τὰς θύρας τῶν
οἰκιῶν. Χίλιοι μέχρι 120 εἰσέρχονται διὰ νυκτὸς ἢ
λάθρα ἐν ταῖς οἰκίαις καίτοι μὴ ἀπόντων τῶν οἰκη-
τόρων. Ἐξακόσιοι περίπου ἐπὶ τέλους εἰσὶν ἐκ τῶν
χόντων τὴν τόλμην νὰ κλέπτωσι διὰ τῆς βίας ἢ
καὶ μὲ δολοφονίαν.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Mereau de Jon-
nes, ὁ ἐλάχιστος ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὰ διάφορα
μέρη τῆς Εὐρώπης ἐπισυμβαινόντων ἐτησίως ἐγκλη-
μάτων παρατηρεῖται ἐν Ἑλβετίᾳ ὅπου ἀναλογοῦν
πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας ὡς 1, πρὸς 42,500.
Ὁ δὲ ἀνώτατος ὅρος ἐν Βυρτεμβέργῃ ὅπου ἀναλο-
γοῦν πρὸς τὸν πληθυσμὸν ὡς 1, πρὸς 440. Ὁ δὲ
μέσος ὅρος ἀπαντᾷται ἐν Ὀλλανδίᾳ ὅπου ἀναλογοῦν
πρὸς τὸν πληθυσμὸν ὡς 1, πρὸς 5000.

Ἐνταῦθα παραθέτομεν τὸν ἀκόλουθον συγκριτι-
κὸν πίνακα τῶν ἐν ἔτει 1850 κατὰ τὰς διαφόρους
πρωτεύουσας φρενοβλαβῶν, σημειοῦντες καὶ τὴν
σχετικὴν πρὸς τὸν ὅλον ἐκάστης πόλεως πληθυσμὸν
ἀναλογίαν αὐτῶν·

Ὄνομα πόλεως	πληθυσμὸς	ἀριθ. φρενοβλ.	ἀναλογία
Λονδῖνον	1,400,000	7,000	1, πρὸς 200
Παρίσιοι	890,000	4,000	1, » 222
Πετροῦπολις	377,646	120	1, » 3,142
Νεάπολις	364,000	476	1, » 1,739
Κάϊρον	330,000	14	1, » 23,371

(1) Ἄρα ἡ παιδεία εἶναι ἀφορμὴ ἐγκλημάτων; Ἄπαγε! Πῶς
λοιπὸν τοῦτο; Πλείστοι τῶν ἐργατῶν καὶ λοιπῶν τῆς κατω-
τέρας τάξεως θέλοντες νὰ βελτιώσωσι τρόπον τινὰ τὴν τύχην
τῶν τέκνων των ἐκπαιδεύουσιν αὐτά. Δυστυχῶς δὲ μὴ δυνάμε-
νοι οἱ πλείστοι ν' ἀριστεύωσι δὲν δύνανται ἀκολουθῶσι καὶ νὰ
ποριζώνται τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ἢ καὶ τῶν οἰκογενειῶν
των, καὶ οὕτω μὴ δυνάμενοι νὰ ζῶσι πλέον ὡς ἔζων ἐν τῇ πα-
τρικῇ οἰκίᾳ, μὴδ' ἔχοντες τοὺς τρόπους νὰ ζῶσι κατὰ τὴν νέαν
κοινωνικὴν αὐτῶν τάξιν ἀναγκάζονται νὰ καταφεύγωσιν εἰς ἀ-
νομήματα! Αὐτὸ τοῦτο κακῆ τύχῃ φοβεύματι πολὺ μὴ συμβῆ
καὶ παρ' ἡμῖν. . .

Μαδρίτη	201,000	60	1, » 3,350
Ῥώμη	154,008	320	1, » 481
Μεδιόλανα	150,000	618	1, » 242
Τουρῖνον	114,000	331	1, » 344
Φλωρεντία	80,000	236	1, » 338
Δρέσδη	70,000	150	1, » 466

Κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Δυφῶ ἀπὸ τοῦ ἔτους
1816 μέχρι τοῦ 1840 ἐξηρέθησαν ἐν Γαλλίᾳ ἕνεκα
σωματικῶν ἐλλείψεων καὶ μικροῦ ἀναστήματος ἐξ
7,321,609 κληρούχων, 1,416,527 νέοι· ὥστε ἐν
διαστήματι 25 ἐτῶν τὸ ἐν πέμπτον σχεδὸν τῶν
κληρωθέντων εὐρέθη ἀνίκανον. Ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν
ἠύξανε κατ' ἔτος σχετικῶς πάντοτε πρὸς τὸν ἀριθμὸν
τῶν κληρουμένων. Οὕτως ἐν ἔτει 1816, ἐκ 280,
296 κληρωθέντων ἐξηρέθησαν 30,099. Ἐν ἔτει 1820,
ἐκ 288,828 ἐξηρέθησαν 40,912. Ἐν ἔτει 1830, ἐκ
294,593 ἐξηρέθησαν 54,779. Καὶ ἐν ἔτει 1840, ἐκ
301,487 ἐξηρέθησαν 67,931. Ὥστε παραβάλλοντες
τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐξαίρεθέντων κατὰ τὸ ἔτος 1816
πρὸς τὸν τοῦ ἔτους 1840, βλέπομεν ὅτι σχεδὸν ἐδι-
πλασιάσθη. Καὶ ἐπειδὴ πλείστοι τούτων ἐξηρέθησαν
ἕνεκα τῆς σμικρότητος τοῦ ἀναστήματος αὐτῶν, ἢ
ναγκάσθη ἢ κυβέρνησις νὰ ἐλαττώσῃ ἐπὶ ἐν ἑκατο-
στὸν τὸ ὕψος τὸ πρὸς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἀ-
παιτούμενον, καὶ οὕτως ἀντὶ ἐνὸς μέτρου καὶ ⁵⁷/100
ᾤρισεν, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, ἐν μέτρον καὶ ⁵⁶/100.

Κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις τοῦ ἀρμοδίου τῆς
Γαλλίας ὑπουργοῦ ἀπεβίωσαν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἐξ
αἰφνιδίων θανάτων καὶ μέθης·

Ἐν ἔτει 1835	αἰφνης	6,192	ἕνεκα μέθης	220
1836	»	6,529	»	» 255
1837	»	6,263	»	» 186
1838	»	5,892	»	» 215
1839	»	6,632	»	» 230
1840	»	6,805	»	» 242
1841	»	7,296	»	» 274

Ἐν διαστήματι 7 ἐτῶν 45,609 » » 1,622

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Φρεγιέρου ἐν δι-
στάματι δέκα ἐπτὰ ἐτῶν ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1825 μέ-
χρι 1841 ἐφυλακίσθησαν ἐν Γαλλίᾳ λόγῳ ἀληθείας
καὶ ἔπαιτείας 83,287 ἄτομα· δηλαδή ἀπὸ τοῦ

ἔτους 1825	μέχρι τοῦ 1830	ἀλῆται	16,804	ἐπαῖται	5084
1831	»	»	18,884	»	9830
1837	»	» 1841	»	18,159	» 13336
				33,847	» 28440

Τὸ ἔτος 1866 ἀπεβίωσαν ἐν Γαλλίᾳ 20 ἄνθρω-
ποι ἄνω τῶν 100 ἐτῶν ἡλικίας, ἐξ ὧν ἦ· διέτρεχε
τὸ 108 ἔτος.